

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

KATEDRA SOCIOLOGIE

Adopce na dálku
Výzkum postojů a zkušeností dárců

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jiří Buriánek CSc.

Vypracovala: Jarmila Kabátová

Praha 2006

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, a to výhradně na základě zdrojů uvedených v seznamu použité literatury.

V Praze, srpen 2006

Jarmila Kabátová

Poděkování

Děkuji vedoucímu své práce Doc. PhDr. Jiřímu Buriánkovi CSc. za cenné rady a připomínky k textu, dále všem respondentům, dárčům projektu Adopce na dálku, kteří na výzkumu participovali.

Obsah

ÚVOD	6
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY ROZVOJOVÉ POMOCI FORMOU SPONZOROVÁNÍ DĚTÍ	9
1.1. Základní informace o rozvojové pomoci formou sponzorování dětí	9
1.2. Teoretická východiska	10
1.3. Různost přístupů k realizaci a k hodnocení projektů sponzorování dětí	12
1.4. Sponzorství dětí v České republice	15
1.5. Adopce na dálku [®] Arcidiecézní charity Praha	17
1.5.1. Právní forma, organizační struktura, předmět činnosti a začlenění Arcidiecézní charity Praha do mezinárodní sítě Caritas Internationalis	17
1.5.2. Cíl a způsob fungování projektu Adopce na dálku [®]	18
1.5.3. Adopce na dálku [®] v Indii	20
1.5.4. Adopce na dálku [®] v Ugandě	22
2. PŘÍPRAVNÁ FÁZE VÝZKUMU DÁRCŮ PROJEKTU ADOPCE NA DÁLKU[®]	24
2.1. Předmět a cíl výzkumného šetření	24
2.2. Hlavní oblasti výzkumu	24
2.2.1. Popis skupiny dárců projektu Adopce na dálku [®]	24
2.2.2. Míra spokojenosti dárců s projektem Adopce na dálku [®]	25
2.2.3. Účinnost různých způsobů propagace projektu Adopce na dálku [®]	25
2.2.4. Komunikace dárců s podporovaným dítětem	26
2.2.5. Postoje dárců k aktuálním otázkám souvisejícím s projektem Adopce na dálku [®]	26
2.3. Výzkumný vzorek	27
2.4. Výzkumná metoda	27
3. REALIZAČNÍ FÁZE VÝZKUMU	29
4. VYHODNOCENÍ	30
4.1. Popis skupiny dárců projektu Adopce na dálku [®]	30
4.1.1. Kategorie dárců projektu Adopce na dálku [®]	30
4.1.2. Základní socio-demografické charakteristiky skupiny dárců projektu Adopce na dálku [®]	32
4.1.3. Motivace dárců k účasti v projektu Adopce na dálku [®]	35
4.1.4. Subjektivní hodnocení dárců vztahující se k finanční náročnosti projektu Adopce na dálku [®]	37
4.1.5. Kontakt mezi dárci projektu Adopce na dálku [®] a Arcidiecézní charitou Praha	40
4.2. Míra spokojenosti dárců s projektem Adopce na dálku [®]	41
4.2.1. Celkové hodnocení projektu	41
4.2.2. Hodnocení dílčích oblastí projektu	42

4.3.	Účinnost různých způsobů propagace projektu Adopce na dálku®	44
4.4.	Komunikace dárce s podporovaným dítětem	46
4.4.1.	Dopisy od podporovaných dětí dárčům	46
4.4.2.	Dopisy od dárců dětem	48
4.4.3.	Obsahová analýza dopisů dárců podporovaným dětem	50
4.5.	Postoje dárců k aktuálním otázkám souvisejícím s projektem Adopce na dálku®	52
4.5.1.	Komunitní rozvojové programy vs. individuální podpora konkrétních jedinců	52
4.5.2.	Postoje dárců k financování nákladů na administraci projektu	54
5.	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	56
ZÁVĚR		59
LITERATURA.....		60
PŘÍLOHA (DOTAZNÍK).....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.	

Annotace

Diplomová práce: Adopce na dálku: výzkum postojů a zkušeností dárců
Child Sponsorship Programme: A Survey of Donors' Attitudes and
Experience

Zpracovala: Jarmila Kabátová

Diplomová práce prezentuje výsledky výzkumu provedeného na skupině dárců projektu Adopce na dálku Arcidiecézní charity Praha, do kterého je zapojeno více než 12.000 osob. Metodou výzkumu bylo dotazníkové šetření vzorku 500 náhodně vybraných dárců. Výzkum byl rozdělen do čtyř tematických okruhů. První z nich obsahuje rozbor struktury dárců podle základních socio-demografických charakteristik. Druhá část se věnuje spokojenosti dárců s projektem včetně spokojenosti s jeho dílčími oblastmi. Účinnost různých způsobů propagace projektu je zkoumána v třetím okruhu. Poslední část se věnuje postojům dárců k různým aktuálním tématům týkajících se projektu, které jsou v souvislosti s projektem sponzorování dětí celosvětově diskutovány a problematizovány: jde především o postoje dárců ke korespondenci s podporovaným dítětem a k využívání prostředků na podporu rozvoje komunit (rodin, vesnic, škol) namísto podpory jedinců.

Úvod

Velká diference států světa podle úrovně ekonomického rozvoje, podle životní úrovně obyvatel, podle míry gramotnosti a mnoha dalších kvantitativních i kvalitativních faktorů není dnes žádnou novou skutečností. Tento fakt je předmětem zájmu historiků, vědců společenských věd a teoretiků rozvojové pomoci, kteří se snaží definovat povahu zaostalosti a rozvinutosti jednotlivých států, analyzovat jejich příčiny a projektovat teorie možného rozvoje. Realita života v rozvojových zemích a snahy o její zlepšení jsou náplní také celého sektoru oficiální rozvojové pomoci (ODA) a sektoru neziskových nestátních rozvojových organizací (NGDOs).

V České republice se rozvojová teorie a praxe začala rozvíjet v první polovině devadesátých let. Řada NGDOs v této době vzniká nebo je jejich činnost s příchodem demokratického státu znovuobnovena. Počet neziskových organizací zabývajících se rozvojovou problematikou odhadují Hurdová a Nádvorník (2005) na 30. Většina z nich je sdružena ve fóru nevládních neziskových organizací působících v oblasti české rozvojové spolupráce, rozvojového vzdělávání a humanitární pomoci – FoRS. K největším organizacím patří Člověk v tísni, ADRA, Sdružení Česká katolická charita a Arcidiecézní charita Praha. V roce 1995 učinila Česká republika také první kroky k obnovení oficiální rozvojové pomoci a zařadila se tak mezi nastupující dárcy (emerging donor countries), kteří přispívají k realizaci Rozvojových cílů tisíciletí schválených OSN při Summitu tisíciletí v roce 2000 (Millenium Development Goals). Teprve v nedávné době se u nás ustavil vysokoškolský obor rozvojových studií, který lze studovat v současné době na Vysoké škole ekonomické v Praze a na Přírodovědeckých fakultách Univerzity Palackého v Olomouci a Univerzity Karlovy v Praze.

Tato práce se zaměřuje na konkrétní formu rozvojové pomoci, kterou je sponzorování dětí z rozvojových zemí v jejich vzdělávání. Jedná se o velmi rozšířenou a populární formu pomoci jak ve světě, tak ve stále větší míře i u nás. Cílem této práce je prezentace výsledků sociologického výzkumu, který byl proveden na skupině dárců tohoto projektu realizovaného Arcidiecézní charitou Praha (projekt Adopce na dálku[®]). První kapitola uvádí do problematiky rozvojové pomoci formou sponzorování dětí. Věnuje se teoretickým východiskům, z kterých tato forma rozvojové pomoci zaměřená na rozvoj kapacity lidských zdrojů vychází, zmiňuje výhody této formy pomoci i polemiky a kritiky upozorňující na možné negativní dopady. První kapitola se věnuje také sponzorování dětí v České

republice a stručně popisuje, jakým způsobem je projekt realizován Arcidiecézní charitou Praha.

Druhá a třetí kapitola této práce popisují přípravnou a realizační část výzkumu dárců projektu Adopce na dálku[®] Arcidiecézní charity Praha. Popsány jsou cíle, hlavní oblasti, metodologie výzkumu; zhodnocen je i sběr dat v terénu.

Čtvrtá, analytická část práce obsahuje vyhodnocení výsledků výzkumu. Je rozdělena do pěti podkapitol, z nichž každá se věnuje jednomu z definovaných okruhů výzkumu. Jedná se o popis skupiny dárců, míru jejich spokojenosti s projektem, účinnost různých způsobů propagace projektu, komunikaci mezi dárcem a podporovaným dítětem a další postoje dárců k aktuálním otázkám souvisejícím s projektem Adopce na dálku[®].

Závěr této práce shrnuje nejdůležitější zjištěné poznatky, které výzkum přinesl, obsahuje zhodnocení celého výzkumu a nastiňuje další otázky a náměty ke zpracování v rámci empirického výzkumu.

1. Úvod do problematiky rozvojové pomoci formou sponzorování dětí

1.1. Základní informace o rozvojové pomoci formou sponzorování dětí

Rozvojová pomoc formou sponzorování dětí¹ spočívá v podpoře konkrétních dětí pocházejících zpravidla z rozvojových zemí konkrétními dárci z rozvinutých zemí, kteří pravidelně finančně přispívají na jejich vzdělávání, zdravotní péči a často také na rozvoj celých komunit (rodin, vesnic, regionů). Tento koncept rozvojové pomoci, tzv. one-to-one, je založen na adresnosti podpory a přímém kontaktu dárce a obdarovaného. Peníze od dárce jsou určeny na podporu „jeho“ dítěte. Mezi oběma probíhá písemná korespondence a dárce je navíc pravidelně informován o školních výsledcích dítěte a hlavních událostech v rodině. Dalším prvkem, který projekt sponzorství dětí charakterizuje, je metoda přímého působení na nejchudší obyvatelstvo dané cílové země (grass-root level). Cílem je dosažení širšího, v ideálním případě celospolečenského, rozvoje prostřednictvím změny ve vzdělání, kvalitaci, životních postojích, návycích, myšlení prostých lidí. Směr působení změny je zespondu nahoru, tzv. bottom-up. V protikladu k této metodě stojí rozvojová pomoc usilující o změnu společenských, politických, ekonomických podmínek, které mají sekundárně ovlivňovat jednotlivce ve společnosti (metody top-down). V souvislosti s projektem sponzorství dětí je často zdůrazňováno, že jde o pomoc směřující ke svépomoci a soběstačnosti (principy self-help, self-reliance, empowerment) a podmínkou efektivity implementovaného programu je participace příjemců pomoci.

Programy sponzorování dětí ve vzdělávání jsou dlouhodobými projekty financovanými z darů soukromých dárců a nespádají proto do oficiální rozvojové pomoci (ODA). Jde o projekty realizované neziskovou organizací z dárcovské země (nazývanými jako: donor agency, NGDO nebo child sponsorship agency) ve spolupráci s místní partnerskou organizací (local NGO), která zajišťuje fungování projektu v cílové zemi a zprostředkovává kontakt s místní komunitou, která je příjemcem pomoci.

Historie sponzorství dětí sahá do třicátých let minulého století. Největší mezinárodní organizace zprostředkovávající tento typ rozvojového projektu spojují jeho zahájení zpravidla

¹ V angličtině se zmíněná forma rozvojové pomoci nazývá obecně „child sponsorship programme/project“. V České republice je sponzorství dětí známo pod názvem Adopce na dálku[®].

s konkrétní válečnou událostí: organizace Plan International se španělskou občanskou válkou (1937)², Christian Children's Fund s čínsko-japonskou válkou (1937)³, organizace Compassion a World Vision s válkou v Koreji (1952)⁴. Sirotkům a dětem zasaženým válkou zajišťovaly tyto programy vzdělání, zdravotní péči, ale i jídlo a přístřeší. V roce 1938 zahajuje program pomoci dětem také americká organizace Save the children a směřuje jej primárně na podporu dětem žijícím ve Spojených státech v oblasti Apalačského pohoří⁵. S rostoucí popularitou projektu začaly v této oblasti působit další organizace, např. v roce 1972 zahajuje sponzorství dětí organizace ActionAid⁶. S postupem času se působnost projektů přesouvá výhradně do rozvojových zemí.

Celosvětový rozsah pomoci poskytovaný dětem formou sponzorování je obtížné vyčíslit vzhledem k velkému počtu organizací působících v této oblasti. Některé z nich navíc údaje o počtech podporovaných dětí nezveřejňují; jiné uvádějí pouze odhad celkového počtu dětí, které z projektu jakýmkoli způsobem benefitují (tedy např. i sourozenci sponzorovaných dětí nebo vrstevníci pocházející z komunity, která byla v rámci projektu podpořena). Rozsah pomoci se pohybuje řádově v několika miliónech sponzorovaných dětí na celém světě.

1.2. Teoretická východiska

Programy sponzorování dětí vycházejí z předpokladu, že vzdělání je faktorem, který účinně snižuje chudobu. Implicitně se tak odkazují na široce rozšířenou hypotézu o příčinách chudoby v zemích třetího světa, na tzv. bludný kruh chudoby (SAMUELSON; NORDHAUS 1991; KUŘE 1968). Podle nejjednodušší verze této hypotézy vycházející z makroekonomických veličin mají chudé země nízkou výrobu, která je téměř celá spotřebována, aniž by vznikaly úspory. Bez úspor nejsou schopny investovat do kapitálového vybavení a do lidských zdrojů (vzdělávání). Důsledkem je nízká produktivita práce, která vede k nízkým důchodům na obyvatele. Nízké důchody vedou k nízkým úsporám, čímž se

² Plan International: <http://www.fosterparentsplan.ca/AboutPlan/default.aspx>

³ Christian Children's Fund. <http://www.christianchildrensfund.org/content.aspx?id=726>

⁴ Compassion. <http://www.compassion.com/about/aboutus>. World Vision.

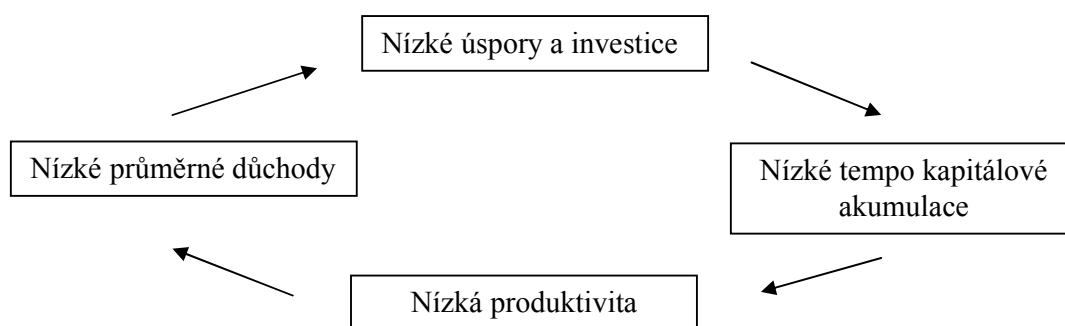
http://www.worldvision.org/about_us.nsf/child/history?Open&lid=history_by_decade&lpos=body

⁵ Save the Children. http://www.savethechildren.org/mission/1919_1938.asp

⁶ ActionAid. <http://www.actionaid.org/320/history.html>

celý kruh uzavírá.⁷ Navíc, za současné situace vysokého populačního přírůstku mají chudé země jen mizivou šanci bludný kruh prolomit. Aby se jim to podařilo, muselo by tempo růstu kapitálové vybavenosti práce a tempo růstu reálného důchodu na hlavu předběhnout tempo populačního růstu. V zemích třetího světa pomáhají vzdělání a osvěta v oblasti plánovaného rodičovství zmírnit vysoký populační růst. Můžeme tedy konstatovat, že vzdělání pomáhá prolomit bludný kruh chudoby dvěma způsoby: jednak zvyšováním kapacity lidských zdrojů zvyšuje produktivitu práce, jednak působením na snižování tempa populačního růstu zvyšuje vybavenost práce kapitálem.

Schéma č.1: Bludný kruh chodoby

Zdroj: SAMUELSON, P; NORDHAUS, W. 1991. *Ekonomie*. Praha : Nakladatelství Svoboda. s. 889.

„Mnoho ekonomů se domnívá, že kvalita pracovních vstupů je jedinou nezávažnější překážkou ekonomickému rozvoji.“ (SAMUELSON; NORDHAUS 1991. s. 891). Pracovní vstupy jsou v tomto výroku pojímány široce jako veškeré atributy, které ovlivňují kvalitu lidských zdrojů využívaných ve výrobním procesu. Vedle vzdělání a odborné kvalifikace pracovní síly patří mezi tyto atributy i zdravotní stav produktivní populace, výživa, úroveň zdravotní péče, pracovní kázeň, motivace a v neposlední řadě i fungování trhu práce v dané zemi. Domněnka o primární úloze pracovních vstupů v procesu rozvoje vychází z předpokladu, že ostatní činitele, které jsou pro ekonomický rozvoj země nezbytné, lze získat, ať už formou oficiální rozvojové pomoci, půjčky nebo nákupem z rozvinutých zemí. Těmito dalšími činiteli jsou zejména přírodní zdroje, kapitál (stroje, továrny, silnice atd.) a technologie.

⁷ Hypotéza bludného kruhu chudoby byla mnoha autory rozpracována do komplexnějších modelů, ale i kritizována např. z toho důvodu, že nezohledňuje vnější faktory jako jsou zahraniční investice nebo zahraniční pomoc.

Vzdělání neovlivňuje pouze makroekonomické proměnné, které figurují v hypotéze bludného kruhu chudoby. Vzdělání souvisí s řadou společenských a společensko-politických fenoménů jako jsou např. dětská práce, populační exploze, sociální mobilita ve společnosti, demokratizace politického zřízení, genderová rovnost, prevence HIV/AIDS atd.; vzdělání prostupuje všemi sférami života a formuje v neposlední řadě i osobnost člověka.

1.3. Různost přístupů k realizaci a k hodnocení projektů sponzorování dětí

Experti na problematiku rozvojové pomoci nejsou v hodnocení sponzorství dětí jako metody rozvojové práce jednotní⁸. Investice do rozvoje lidských zdrojů v rozvojových zemích je hodnocena velmi pozitivně pro svůj dlouhodobý dopad a pozitivní působení na jedince a společnost. Navíc projekty sponzorování dětí mají velký potenciál v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a interkulturního vzdělávání v rozvinutých zemích, protože přitahují zájem široké veřejnosti k otázkám a problémům rozvojových zemí. Na druhou stranu existuje i mnoho kritických hlasů, které projektu vytýkají, že v cílových oblastech vytváří nové typy nerovností a exkluzí, čímž místní komunitu a její přirozené vazby rozděluje a oslabuje⁹. Český výbor Dětského fondu OSN – UNICEF, největší světová organizace na pomoc dětem, nepodporuje projekty založené na sponzorování dětí, protože podle jejich názoru neodstraňují komplexně příčiny problémů¹⁰. Prostřednictvím těchto projektů může docházet k suplování role státu, jehož neoddiskutovatelnou povinností na základě mezinárodních úmluv a deklarácí o právech dítěte je zajistit všeobecný přístup k základnímu vzdělání. UNICEF přistupuje k řešení problému zvyšování gramotnosti v zemích třetího světa jiným způsobem, který spočívá ve vyjednávání s vládami jednotlivých rozvojových zemí o zavedení bezplatné základní školní docházky.

Důvodem pro značnou rozštěpenost názorů na sponzorství dětí může být i skutečnost, že v rámci této rozvojové pomoci existuje veliké množství variant projektů s různými přístupy a metodami. Zásadním rozdílem je různá míra adresnosti poskytované pomoci. Většina organizací opustila schéma distribuce pomoci konkrétním jedincům a namísto toho se soustředí na komplexní rozvoj celé komunity nebo na lobbování za zlepšení školního systému v cílové zemi. Součástí mnoha konkrétních projektů sponzorství dětí jsou nejrůznější

⁸ Např. WROE, Martin; DONEY, Malcolm 2004. http://www.roughguide-betterworld.com/readOnline/default.aspx?openID=2&highlightID=5&chapHead=2_5&page=chispo086&dropIndex=chispo086

⁹ CAFOD. http://www.cafod.org.uk/about_cafod/faqs/project_sponsorship#childsponsor

¹⁰ UNICEF. <http://www.unicef.cz/index.php?pg=2&id=91&zp=17>

rozvojové projekty, např. plošné alfabetizační kurzy pro děti i dospělé, osvětové aktivity, prevence HIV/AIDS, mikrofinancování a mikrokreditní financování drobného podnikání (income-generating activities), iniciace vzniku svépomocných skupin, zajišťování přístupu k pitné vodě (budování studní), v případě katastrof humanitární pomoc, podpora vzdělávacích institucí a jejich zakládání, poskytování zdravotní péče atd. Zaměření na komunitní programy namísto podpory jednotlivců odůvodňují organizace větší účinností a citlivostí těchto programů k místním komunitám. Zabraňuje se vzniku „elity“ sponzorovaných jedinců, kteří získávají většinu pomoci a musí čelit pocitům závisti, lítosti nebo posměchu ze strany zbytku komunity. Spolek BBB Wise Giving, který působí v USA od roku 1991 a který zajišťuje poradenství a ochranu dárců, v souvislosti s projektem sponzorování dětí uvádí, že ve většině případů jsou příspěvky sponzorů shromažďovány ve společném fondu, z kterého je podpořena celá komunita, v níž sponzorované děti žijí. Organizací, které část příspěvku předávají v hotovosti rodině a tím podporují přímo sponzorované dítě, je menšina.¹¹

Přístup organizací zajišťujících sponzorství dětí, který v mediálních kampaních využívá atraktivitu přímé pomoci one-to-one, zdůrazňuje písemný kontakt mezi dárcem a dítětem a ve skutečnosti alokuje prostředky na komunitní programy, si vysloužil kritiku. Časopis Christianity Today z 18. května 1998 uvádí: „Koncept individuálního sponzorství chudých dětí je do velké míry marketingový výmysl.“ (MOORE 1998) Odbor britské vlády pro rozvojovou problematiku The Department for International Development (DFID) konstatuje: „Sponzorství dětí je ve většině případů chybné pojmenování. Jde o komunitní rozvoj nazývaný jiným jménem. Sponzorské příspěvky jsou dány do společného fondu s dalšími finančními zdroji a slouží k financování projektů na podporu místních komunit.“¹²

K často diskutovaným otázkám v souvislosti s projektem sponzorství dětí patří korespondence mezi dárcem a dítětem. Organizace zprostředkující pomoc formou sponzorství vyzdvihují její výhody. Organizace Save the children např. uvádí: „Tato příležitost vám jako dárci umožňuje dostávat zprávy přímo od podporovaného dítěte a navázat s ním přátelství, které bude mít pro vás oba zvláštní význam.“¹³ Organizace Compassion ve stejném duchu dárcům

¹¹ BBB Wise Giving Alliance. <http://www.give.org/tips/childsponsor.asp>

¹² WROE, Martin; DONEY, Malcolm 2004. http://www.roughguide-betterworld.com/readOnline/default.aspx?openID=2&highlightID=5&chapHead=2_5&page=chispo086_b&dropIn dex=chispo086

¹³ Save the Children. <http://www.savethechildren.org/sponsorship/index.asp>

vysvětluje, že „... korespondence je pro dítě přínosná, protože si díky ní uvědomuje, že někomu dalšímu kromě jeho rodiny na něm opravdu záleží. Vaše povzbuzení má pro dítě velký význam.“¹⁴ Vedle nových přátelských vazeb je často uváděn také pozitivní vliv dopisování na rozvoj intelektu a sebeúcty dítěte, které získává díky dopisům od dárce širší rozhled, poznává jinou kulturu, je vystaveno hodnotám uznávajícím vzdělání, což ho může motivovat a stimulovat v jeho dalším rozvoji. Compassion uvádí: „Psaní dopisů podporuje vývoj dětí, protože zlepšuje jejich elementární gramotnost, sebeuvědomění a schopnost formulovat myšlenky a pocity. (...) Čím více budete podporovanému dítěti psát, tím větší prospěch bude ze vztahu s vámi mít.“¹⁵ Christian Children's Fund konstatuje, že „prostřednictvím výměny myšlenek a názorů můžete stimulovat sebeúctu dítěte a podporovat jeho touhu po vzdělání.“¹⁶ Některé kritické názory popírají pozitivní dopady korespondence mezi dárce a dítětem. Podle nich se nejedná o kulturní výměnu obohacující rovným dílem oba partnery; naopak dopisy zviditelňují existující nerovnosti, vztahy závislosti a pocity méněcennosti nebo dokonce nové typy nerovností v cílových komunitách vytvářejí¹⁷. Chudé dítě je prostřednictvím dopisů od bohatého dárce neustále konfrontováno s rozvinutým světem, po kterém začne toužit, a tím je vytrháváno ze svého přirozeného prostředí, ze své komunity. Často získává nesplnitelné naděje a očekávání např. vycestovat do Evropy apod. Časopis New Internationalist č. 194 z roku 1989 uvádí: „Projekty sponzorství dětí mohou vytvářet nesplnitelné touhy a očekávání. Dítě, které se dozví o velkém domě svého dárce a čte o jeho zimní dovolené na lyžích nebo velkém autě může začít pociťovat nespokojenost se svojí komunitou a přání dostat se z ní pryč do onoho blahobytného světa.“ (SHAW, Sue 1989) Většina organizací si uvědomuje nutnost korigovat obsah dopisů, které dárce podporovaným dětem posílají, a činí tak zveřejňováním návodů a rad pro psaní dopisů.

Díky osobnímu kontaktu získají dárce k podporovaným dětem náklonnost a chtějí jim posílat i různé dárky včetně peněz na přilepšenou či balíček nebo uskutečnit návštěvu v zemi dítěte. Zde se přístupy organizací značně rozcházejí. Zatímco některé k posílání dárků a osobním návštěvám přímo vybízejí, protože dále prohlubují osobní pouto mezi dárce a obdarovaným, jiné je nedoporučují. Odůvodnění zdrženlivého přístupu poukazuje na pocity lítosti nebo závisti těch vrstevníků dítěte, které podporované nejsou nebo dárky od svých dárců

¹⁴ Compassion. http://www.compassion.com/sponsor_a_child/helpfulinformation/sponsorshipfaq/default.htm#7

¹⁵ Compassion. http://www.compassion.com/sponsor_a_child/helpfulinformation/sponsorshipfaq/default.htm#7

¹⁶ Christian Children's Fund. <http://www.christianchildrensfund.org/content.aspx?id=122>

¹⁷ CAFOD. http://www.cafod.org.uk/about_cafod/faqs/project_sponsorship#childsponsor

nedostávají. Naopak obdarované děti mohou mít tendenci k povyšování, vychloubání a zpasivnění. Může se v nich utvrzovat přesvědčení, že lidé z rozvinutých zemí jsou díky svému bohatství schopni jejich tíživou situaci vyřešit bez jejich vlastního přičinění. Tyto pocity jsou způsobeny především tím, že dárci nejsou schopni zohlednit při posílání dáreků propastné rozdíly v životním standartu, materiálních podmínkách a cenových hladinách v rozvinutých a rozvojových zemích. Např. pro Evropana zcela běžné předměty působí v prostředí venkova rozvojových zemí velmi luxusně a výstředně; stejně tak finanční obnos na přilepšenou může pro rodinu v rozvojové zemi představovat celoživotní úspory.

Častým předmětem kritiky je finanční nákladnost zajišťování korespondence od dětí a distribuce dopisů od dárců.¹⁸ Zpravidla je zapotřebí tým sociálních pracovníků, kteří pracují přímo ve vesnicích, zprostředkovávají předávání dopisů a dáreků od dárců, asistují dětem při psaní dopisů a ty potom předávají do hlavní kanceláře organizace k odeslání do Evropy, Ameriky atd. Náklady na provoz projektu se pohybují u různých organizací zpravidla mezi deseti a třiceti procenty.

Různost přístupů v realizaci projektu sponzorství dětí se dále projevuje v otázce náboženství a evangelizace. Projekt je realizován jak organizacemi, které byly zřízeny některou z církví, tak i neziskovými organizacemi bez církevního zázemí. Všechny deklarují pomoc, která nediskriminuje některé děti kvůli jejich náboženské příslušnosti. Z křesťanské orientace některých organizací vyplývá jejich misijní zaměření, které je integrováno do cílů projektu sponzorství dětí. Podporovaným dětem je v těchto případech vedle vzdělání, zdravotní péče a dalších benefitů zajištěna i náboženská výchova a vedení ke křesťanským hodnotám (např. Compassion).

1.4. Sponzorství dětí v České republice

Česká republika má s projektem sponzorství dětí zkušenost jak v pozici obdarovaného, tak v roli dárců. Organizace Plan International uvádí, že v roce 1947 zahájila projekty na pomoc dětem, které byly zasaženy válkou, v Československu a Polsku. Své působení

¹⁸ Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Child_sponsorship#History_of_child_sponsorship nebo WILLIAMS 1982 nebo CAFOD. http://www.cafod.org.uk/about_cafod/faqs/project_sponsorship#childsponsor

v komunistických státech však musela v roce 1949 ukončit z důvodu podezření ze strany státních orgánů¹⁹.

V roce 1993 byl u nás poprvé projekt sponzorství dětí zahájen Arcidiecézní charitou Praha. Popularita projektu od té doby roste, což ukazuje nejen růst počtu dětí podporovaných Arcidiecézní charitou Praha, ale i rostoucí počet organizací, které zahajují realizaci obdobných projektů. V současné době funguje minimálně devatenáct takových organizací, mezi něž patří: Diecézní charita Hradec Králové, ADRA Zlín, Humanistické centrum Narovinu, Humanitas Afrika, Nadační fond Inka, pro-Contact o.s., Vysokoškolští humanisté, Humanistické centrum Dialog, o.s., Diecézní charita ostravsko - opavská, Diecézní charita Plzeň, Sdružení Česká katolická charita, Arcidiecézní charita Olomouc ve spolupráci s Agenturou rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, o.p.s., Diecézní charita České Budějovice, Nadační fond Nehemia, Nadace mezinárodní potřeby, Berkat, o.s., Maitri a Malé občanské sdružení Tolerance.

Rostoucí zájem české veřejnosti o projekty sponzorování dětí reflektují i hromadné sdělovací prostředky. Podle Media.cz, analytického webu o českých médiích, proběhlo v celostátních denících, v televizi a rozhlase v průběhu druhého pololetí roku 2004 celkem 83 zpráv na téma „adopce na dálku“. Velký podíl těchto zpráv se věnoval celebritám, které podporují děti ve vzdělání²⁰.

První pokusy o objektivnější a ucelenější zachycení problematiky sponzorování dětí se objevují v pracích studentek Marie Hokrové (bakalářská práce z roku 2004), Lucie Bastlové (absolventská práce z roku 2006) a Ivony Křištofové (diplomová práce z roku 2006). Společným rysem těchto prací je přílišná závislost na pramenech s nízkou odbornou nebo objektivní hodnotou a omezenou časovou platností. Autorky se uchylují ke kompilaci reklamních, propagačních a informačních materiálů o sponzorství dětí. V případě Lucie Bastlové je praktická část práce založena na popisu zkušenosti její rodiny s podporou projektu Adopce na dálku[®] a jejich návštěvou podporovaného dítěte v Indii, kterou ve své práci poutavým, místy novinářsko-cestopisným stylem popisuje. Nejen z její práce číší nadšení pro věc a apriorní nekritičnost vůči zkoumanému tématu. U Marie Hokrové se naopak setkáváme s kritickým přístupem k jednotlivým organizacím, které u nás projekt sponzorství

¹⁹ Plan International. <http://www.fosterparentsplan.ca/AboutPlan/Who-we-are/Our-History-Timeline.aspx>
a osobní e-mailová korespondence: BARNES, Amanda. RE: GI-Child Sponsorship [online]. 17. července 2006.

²⁰ Media.cz. <http://www.mediainfo.cz/obcansky-sektor/438.html>

zajišťují. K přínosům výše zmíněných prací bezesporu patří podrobné pojednání o indickém školním systému včetně výtahu ustanovení vztahujících se ke školství z indické ústavy, národního vzdělávacího plánu a dalších klíčových dokumentů (Lucie Bastlová), dále pak detailní 129. položková rešerše převážně publicistických zdrojů a propagačních materiálů vztahujících se k tématu, které se u nás a částečně i v zahraničí v posledním desetiletí objevily (Ivona Křištofová).

1.5. Adopce na dálku[®] Arcidiecézní charity Praha

Arcidiecézní charita Praha je v České republice nejvýznamnější organizací zabývající se rozvojovým projektem sponzorství dětí. Jeho realizace byla zahájena v roce 1993 pod názvem Adopce na dálku[®] (tento název registruje Arcidiecézní charita Praha od roku 1999 jako ochranou známku na Úřadu průmyslového vlastnictví). Přirozeně se nejedná o adopci v původním významu; mezi dárcem a dítětem nevzniká žádný právní vztah. Název odkazuje na adresnost pomoci a na vztah, který může mezi dárcem a podporovaným dítětem na dálku vzniknout.

1.5.1. Právní forma, organizační struktura, předmět činnosti a začlenění Arcidiecézní charity Praha do mezinárodní sítě Caritas Internationalis

Arcidiecézní charita Praha, nezisková nestátní organizace zapsaná v Rejstříku církevních právnických osob, je organizační jednotkou římskokatolické církve. Byla založena Arcibiskupstvím pražským zřizovací listinou pražského arcibiskupa. Statutárními zástupci jsou ředitel a prezident a jejich poradním orgánem je minimálně pětičlenná Rada Arcidiecézní charity Praha. Členy Rady jmenuje a odvolává na společný návrh prezidenta a ředitele pražský arcibiskup. Arcidiecézní charita Praha sídlí v Praze a působí na celém území Arcidiecéze pražské. Podle Stanov je jejím posláním „pomoc lidem v nouzi na principech křesťanské lásky“.

Arcidiecézní charita Praha je prostřednictvím Sdružení Česká katolická charita, které zastřešuje všech 8 (arci)diecézních charit působících na území České republiky, součástí mezinárodní organizace Caritas Internationalis. Tato nadnárodní síť sdružuje 162 národních katolických charit, které působí v sociální, rozvojové a humanitární oblasti po celém světě.

Na území své působnosti realizuje Arcidiecézní charita Praha své projekty (např. azylové domy pro osoby bez přístřeší, azylové domy pro matky s dětmi, domy s pečovatelskou službou, charitní ošetřovatelská a pečovatelská služba, dům na půl cesty pro tělesně postižené,

věžeňská péče, péče o migranty a uprchlíky, sklad humanitární pomoci, pomoc drogově závislým atd.). V zahraničí realizuje Rozvojové středisko Arcidiecézní charity Praha projekt Adopce na dálku[®] a další rozvojové a humanitární projekty. V neposlední řadě Arcidiecézní charita Praha sdružuje a metodicky vede jednotlivé farní, městské a oblastní charity.

1.5.2. Cíl a způsob fungování projektu Adopce na dálku[®]

Projekt zpřístupňuje základní, střední a vyšší vzdělání chudým dětem, kterým je školní docházka z různých důvodů znemožněna. Nejčastěji k těmto příčinám patří špatná finanční situace rodičů dítěte, kteří nemohou školní docházku zaplatit, nebo jejich nezáměr vůči studiu dítěte, nedostupnost vzdělávací instituce v místě bydliště či opuštěnost dítěte (sirotci, odložené děti atd.). Cílem projektu je umožnit dítěti, aby si našlo po vystudování kvalifikované zaměstnání nebo aby bylo samostatně výdělečně činné a dokázalo se postarat o svou rodinu i vzdělání svých dětí. K dosažení tohoto cíle je nutné soustředit se především na zpřístupnění výuky řemesel a konkrétních oborů na učňovských a technických školách, které umožňují lepší uplatnění po jejich vystudování. Tento důraz na praktické vzdělání v daných oborech je v souladu s výzkumy o efektivitě různých forem rozvojové pomoci (např. CASSEN 1986).

Arcidiecézní charita Praha realizuje v cílových zemích v rámci projektu Adopce na dálku[®] i další navazující rozvojové programy a projekty, jejichž cílem je komplexní podpora komunit (rodin, škol, vesnic, příp. i kapacit začínajících organizací), ve kterých podporované děti žijí. Tyto programy zvyšují sociálně-ekonomické postavení daných rodin a komunit, šíří osvětu, podporují kvalitu a dostupnost vzdělání, příp. zdravotní péče, v odůvodněných případech slouží k rozvoji organizace, která projekty v dané lokalitě zajišťuje. K 1. 1. 2006 byl podíl finančních prostředků od dárců, které jsou využívány na rozvojové projekty, zvýšen z 5 na 20%.

Projekt Adopce na dálku[®] je realizován ve spolupráci s místními partnerskými organizacemi, které zajišťují kompletní chod projektu v daném středisku od výběru nejchudších dětí přes distribuci finančních prostředků a zajišťování korespondence mezi dětmi a dárci po monitorování a realizaci navazujících komunitních projektů. Arcidiecézní charita Praha spolupracuje v současné době s 34 partnerskými organizacemi s církevním katolickým zázemím. Jednotliví partneři mají samostatnou právní subjektivitu a mohou se ve způsobu realizace projektu do jisté míry odlišovat s ohledem na specifika dané oblasti a potřeby skupiny podporovaných, zkušenosti, kapacitu organizace, počet podporovaných dětí

atd. Všechny organizace se však řídí stejnou Smlouvou o spolupráci a Podmínkami projektu Adopce na dálku[®], které jsou totožné v rámci každé cílové země.

Do projektu jsou vybírány chudé převážně vesnické děti ve školním věku bez diskriminace podle pohlaví či náboženské příslušnosti. Výběr provádí sociální pracovník partnerské organizace spolu se zástupci místní komunity. Základní údaje o dítěti a rodině jsou spolu s fotografií poslány Arcidiecézní charitě Praha. Dárci si mohou na základě těchto informací vybrat, které dítě budou podporovat. Pravidelná roční částka na podporu dítěte a navazujících rozvojových projektů se liší podle země a podle typu studia dítěte. Pohybuje se od 4.900 Kč do 8.500 Kč ročně. Finanční prostředky jsou shromažďovány ve společném fondu na bankovním účtu Arcidiecézní charity Praha, která je v pravidelných intervalech posílá na základě rozpočtů daným střediskům. Z prostředků jsou hrazeny následující výdaje spojené se vzděláváním podporovaných dětí: školné včetně nejrůznějších poplatků spojených se školní docházkou, zkouškami, mimoškolními aktivitami, zájmovými kroužky, doučovacími kurzy, školní uniformy, aktovky, poplatky za internátní ubytování, školní oběd, školní pomůcky, doprava do školy, základní zdravotní péče, jedenkrát ročně dárek (většinou v období hlavního náboženského svátku), platy sociálních pracovníků, náklady spojené s administrací projektu. Každá partnerská organizace navrhuje, které z uvedených položek budou tvořit rozpočet daného střediska a na kterých se budou finančně spolupodílet rodiče dítěte. Podporované děti čerpají ze společného fondu různou částku v závislosti na věku, typu školy, zdravotním stavu atd.

Účastí v projektu Adopce na dálku[®] získává každý dárci možnost písemné korespondence s podporovaným dítětem. V odlehlých vesnických oblastech, ve kterých podporované děti žijí, nefunguje poštovní služba a proto je prostředníkem tohoto kontaktu partnerská organizace Arcidiecézní charity Praha v dané cílové oblasti, která sídlí ve městě nebo disponuje P.O.Boxem. Sociální pracovníci této organizace dětem asistují při psaní dopisů, pořizují jejich fotografie, zhotovují každoročně zprávy o pokroku dítěte s aktuálními školními výsledky. Psaní dopisů, jejich odesílání (a případný překlad) stejně jako distribuce přijatých dopisů od dárců dětem vyžaduje soustavnou systematickou práci. Časová, organizační i finanční náročnost dopisování je dána jednak geografickými a klimatickými podmínkami (velká vzdálenost odlehlých vesnických oblastí, období dešťů, období častého výskytu malárie), dále pak skutečností, že většina dětí není při psaní dopisů samostatná a potřebuje radu či asistenci sociálního pracovníka. Za předškolní děti a žáky na nižších stupních základní školy píše pracovníci svým jménem celé dopisy, děti připojí pouze kresbu. Z těchto důvodů je

frekvence dopisů od dítěte omezena na dva dopisy ročně. Počet dopisů, které může dárcce poslat dítěti není omezen. Komunikačním jazykem je angličtina. Dárcům, kteří o to projeví zájem, zajišťuje Arcidiecézní charita Praha překlad dopisů do češtiny a do angličtiny.

V poslední době roste i zájem dárců navštěvovat osobně podporované děti. V letech 2004 a 2005 zorganizovala Arcidiecézní charita Praha čtyři hromadné návštěvy dárců v cílových zemích, kterých se dohromady zúčastnilo 42 dárců. V průběhu návštěvy poznali fungování projektu a setkali se s podporovanými dětmi. Kromě hromadně organizovaných návštěv uskutečňují dárci i individuální cesty do cílových zemí. Někdy o nich předem Arcidiecézní charitu Praha informují, jindy kontaktují až na místě pracovníky partnerské organizace, jejichž doprovod k návštěvě dítěte potřebují.

Arcidiecézní charita Praha dárcce informuje o možných negativních dopadech osobního setkání dárcce s podporovaným dítětem. Návštěva nepoučeného dárcce a jeho nevhodné chování může necitlivě zasáhnout do života dítěte, rodiny, komunity, ale i do práce sociálních pracovníků projektu. Ze zkušenosti se jako nejvíce problematické v této souvislosti jeví rozdávání na místní poměry hodnotných darů a finanční hotovosti. Dárcce je celkově komunitou vnímán jako zámožný návštěvník, což potvrzuje jeho oblečení, elektronika, způsob dopravy atd. Někdy se k těmto skutečnostem přidává nevhodné chování nerespektující místní kulturní zvyklosti včetně např. projevování silných citových vazeb k podporovanému dítěti. Z těchto důvodů preferuje Arcidiecézní charita Praha návštěvy formou organizovaných zájezdů. Pracovník charity, který dárcce celou dobu doprovází, ho na všechny možné negativní dopady návštěvy předem upozorní a její průběh zorganizuje takovým způsobem, aby byla vůči dítěti a místním lidem co možná nejcitlivější.

Adopce na dálku[®] je realizována primárně ve dvou rozvojových zemích - v Indii a v Ugandě. V menším rozsahu působí Arcidiecézní charita Praha také v Thajsku, Kazachstánu, Litvě a Bělorusku. Nově byl podpisem Smlouvy o spolupráci s místní partnerskou organizací dne 15. června 2006 zahájen projekt v Zambii. Ve zmíněných zemích je podporováno ve vzdělávání 15.125 dětí (údaj k 30. červnu 2006).

1.5.3. Adopce na dálku[®] v Indii

Republika Indie je s více než miliardou obyvatel druhou nejlidnatější zemí světa; zabírá rozlohu 3,3 mil. km². Je tvořena federací 28 států a 7 teritorií. Indii charakterizuje její rozmanitost. V zemi žije mnoho rozdílných etnických a jazykových skupin (14 oficiálních jazyků včetně angličtiny a více než 800 místních dialektů). Nerozšířenějším náboženstvím je

hinduismus (více než 80%). Společnost je stratifikována podle kast. Tempo populačního růstu je 1,38%; průměrná délka života dosahuje 64,7 roku; kojenecká úmrtnost je 5,5%. Indie je rychle se rozvíjející zemí s vysokým ekonomickým růstem. Nejrapidnější rozvoj zaznamenala výroba a služby spojené s výpočetní technikou a informačními technologiemi. Hrubý domácí produkt přepočtený na jednoho obyvatele je 3.300 USD. O jeho nerovnoměrném rozdělení svědčí údaj o podílu obyvatel žijících pod hranicí chudoby, který dosahuje 25%. V této skupině je především venkovské obyvatelstvo, které pracuje v zemědělství. Podíl zaměstnanosti v jednotlivých sektorech je 60% v primárním sektoru, 17% v sekundárním a 23% v sektoru terciálním. Negramotnost definovaná podílem obyvatelstva staršího 15 let bez schopnosti číst a psát dosahuje 40,5% (51,7% žen; 29,8% mužů).²¹

Projekt Adopce na dálku[®] je realizován převážně na jihu Indie ve svazových státech Tamilnádu, Karnátaka a Ándhrapradéš a dále na severozápadě v Západním Bengálsku. V těchto oblastech funguje 25 „adopčních“ středisek s průměrným počtem 427 podporovaných dětí; největší středisko v Honavaru zajišťuje podporu 2.150 dětí, nejmenší střediska byla založena na přelomu roku 2005/2006 a organizují projekt přibližně pro 50 dětí.

Děti zapojené do projektu Adopce na dálku[®] navštěvují státní, polostátní (semi-aided) nebo soukromé školy. Školní docházka na státních školách je bezplatná, ale z důvodu velmi nízké kvality výuky je často doplňována odpoledním doučováním organizovaným partnerskou organizací. Po absolvování sedmi tříd základní školy a tří tříd střední školy skládají žáci závěrečnou zkoušku (SSLC – Secondary School Leaving Certificate). Následuje učňovská škola nebo příprava na vyšší vzdělávání v podobě jedenácté a dvanácté třídy, tzv. PUC (pre-university classes). Nejnadanějším studentům je umožněno pokračovat i studiem na univerzitě, a dokonce studiem v zahraničí v případě získání vládního stipendia. Tyto případy však nejsou četné vzhledem k sociálním poměrům, rodinnému zázemí a obecně malému zájmu rodičů dítěte o vzdělání; pro většinu dětí je tedy hlavním cílem získat výuční list nebo absolvovat některý z řemeslnických kurzů.

Nejčastěji se navazující rozvojové projekty v Indii zaměřují na zpřístupnění a zkvalitnění školní docházky (např. výstavba školy pro zdravotní sestry, výstavba základních a internátních škol v oblastech, ve kterých nefungují žádné vzdělávací instituce, vybavování škol), na zlepšení postavení nejchudších rodin prostřednictvím tzv. svépomocných skupin

²¹ Embassy of India. <http://www.india.cz/cze/index2.php?section=about-india&document=about-india> a The World Fact Book. <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/in.html>

sdužujících 15 až 20 dospělých, kteří se společně vzdělávají, scházejí se, pomáhají si, spoří a posléze investují do prostředku, který jim do budoucna generuje další příjmy (koupě dobytka, pracovních nástrojů, založení obchůdku apod.) a v neposlední řadě na šíření osvěty a všeobecné vzdělanosti.

1.5.4. *Adopce na dálku*[®] v Ugandě

Republika Uganda leží na rovníku a rozkládá se na území o velikosti 237.000 km². Populace dosahuje 28 miliónů obyvatel, z nichž celá polovina je mladší 14 let v důsledku rozšíření HIV/AIDS, na který umírá zejména produktivní část obyvatelstva. Tempo populačního růstu je 3,37%; střední délka života 52,7 roků; kojenecká úmrtnost dosahuje 6,6%. V zemi žije téměř 20 etnických skupin, nejpočetnější Baganda je zastoupena 17%. Oficiálními jazyky jsou angličtina a svahilština, nejrozšířenější je jazyk luganda. Mezi nejrozšířenější náboženství patří křesťanství (33% Římskokatolická církev; 33% protestantské církve) a islám (16%). Ostatní vyznávají přírodní náboženství. Hrubý domácí produkt na hlavu dosahuje 1.800 USD. 35% obyvatel žije pod hranicí chudoby. Většina pracovní síly (82%) je zaměstnána v zemědělství, v průmyslu pracuje 5%, ve službách 13%. Negramotnost dosahuje v Ugandě 30,1% (39,6% ženy; 20,5% muži).²²

V Ugandě fungují dvě střediska, která se nacházejí v okresech bezprostředně sousedících na východ a na sever od okresu s hlavním městem Kampalou. Jedno středisko je spravováno pobočkou Arcidiecézní charity Praha řízenou českými pracovníky, kteří zároveň dohlíží na fungování druhého střediska spravovaného místní organizací. V Ugandě je podporováno 3.926 dětí (údaj k 30. červnu 2006).

Děti zapojené do projektu *Adopce na dálku*[®] navštěvují státní, komunitní nebo soukromé školy. V Ugandě je od roku 1997 postupně implementován program UPE (Universal Primary Education), který garantuje bezplatné základní vzdělávání všem dětem. Školné je tedy hrazeno jen dětem, které navštěvují komunitní nebo soukromé školy. Základní školní docházka zahrnuje 7 tříd a uzavírá ji závěrečná zkouška UPLE (Uganda Primary Leaving Exam). Střední škola má podle britského systému dva stupně: O level (čtyři roky) a navazující A level (další dva roky). Vyšší vzdělání předpokládá dobré výsledky na závěrečné zkoušce

²² Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Uganda> a The World Fact Book. <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ug.html>

po 6. třídě střední školy, která je jednotná v celé zemi. Většina podporovaných dětí směřuje na technické školy, která nabízí výuku v konkrétním řemeslnickém oboru.

Vedle českých pracovníků, kteří koordinují projekt na místě, působí v Ugandě také čeští dobrovolníci. Zajišťování jejich stáží zahájila Arcidiecézní charita Praha v roce 2005, kdy získala akreditaci Ministerstva vnitra České republiky k vysílání dobrovolníků do zahraničí. Pracovní náplní dobrovolníků je výuka na středních školách ve vesnických oblastech, do kterých chodí děti podporované v rámci projektu Adopce na dálku[®]. Svým působením zkvalitňují výuku, protože namísto běžného způsobu učení založeného na memorování látky po studentech vyžadují participaci, podporují jejich schopnost formulovat vlastní myšlenky a názory. Nejčastěji dobrovolníci vyučují občanskou výchovu a zeměpis.

K projektům podporujícím širší komunitu patří v oblasti vzdělávání výstavba školy pro sirotky, stavba internátu technické školy, zakládání knihoven a vybavování škol učebními pomůckami. Největším projektem je založení Česko-ugandské nemocnice, která jednak v oblasti zpřístupní kvalifikovanou zdravotní péči a jednak bude fungovat jako školicí a osvětové středisko. Nemocnice bude zprovozněna na začátku roku 2007.

2. Přípravná fáze výzkumu dárců projektu Adopce na dálku[®]

2.1. Předmět a cíl výzkumného šetření

Výzkum projektu Adopce na dálku[®] Arcidiecézní charity Praha se zaměřuje na skupinu dárců, kteří jeho prostřednictvím sponzorují ve vzdělávání chudé děti z cílových rozvojových zemí. Rozsah této skupiny činil v době výběru výzkumného vzorku 12.738 osob.

Od začátku fungování projektu Adopce na dálku[®] v roce 1993 nebyl zatím žádný systematický výzkum jeho dárců realizován; jediná známá data o dárcích jsou obsažena v interní databázi projektu, která však kromě jmen a adres pro účely komunikace neobsahuje žádné další informace, z kterých by bylo možné zjistit souhrnné charakteristiky této skupiny.

Cílem výzkumu je podrobná deskripce skupiny dárců projektu Adopce na dálku[®]. Byly zjištěny základní charakteristiky této skupiny, které mohou být využity např. k cílené propagaci. Dále byla zjišťována motivace dárců k účasti na projektu, míra jejich spokojenosti s projektem a jeho dílčími oblastmi, postoje k různým otázkám týkajících se projektu a jeho dalšího rozvoje. K těmto aktuálním otázkám patří především témata, které jsou v souvislosti s projektem sponzorování dětí celosvětově diskutována a problematizována: jde především o postoje dárců ke korespondenci s podporovaným dítětem a k využívání prostředků na podporu rozvoje komunit.

Výsledky výzkumu jsou relevantní především pro Arcidiecézní charitu Praha. Adopce na dálku[®] je její klíčový projekt, je nejvíce medializovaným projektem, který zviditelňuje jméno organizace a formuje její celkový image. Jde o dlouhodobý projekt, který je ve velké míře založen na spokojenosti a důvěře dárců. Výsledky výzkumu mohou být zajímavé i pro další subjekty, které se projektu účastní (sponzoři, média, partnerské organizace atd.) nebo obdobný projekt samy realizují.

2.2. Hlavní oblasti výzkumu

2.2.1. Popis skupiny dárců projektu Adopce na dálku[®]

Jedním z cílů výzkumu je deskripce skupiny dárců projektu Adopce na dálku[®] Arcidiecézní charity Praha a identifikace specifických charakteristik této skupiny. Zjišťovány byly základní socio-demografické údaje, kterými jsou pohlaví, vzdělání, věk, náboženské vyznání,

ekonomická aktivita a velikost místa bydliště dárců. Výzkum zahrnuje i otázky na subjektivně hodnocenou výši příjmu respondenta a subjektivní hodnocení toho, zda příspěvek na vzdělávání podporovaného dítěte představuje malý či větší zásah do rodinného (či osobního nebo firemního) rozpočtu.

Projekt umožňuje podporu jednoho dítěte skupinou lidí. Výzkum zjišťuje, v jakém rozsahu jsou do projektu zapojeny skupiny lidí, o jaké skupiny nejčastěji jde a kdo je v rámci skupiny iniciátorem podpory. Pro úplnost uvádím, že tyto informace nelze spolehlivě zjistit z interní databáze dárců Arcidiecézní charity Praha, protože v řadě případů je skupina zaregistrována pod jménem jednotlivce, např. jménem třídního učitele, faráře atd.

Soubor dárců bude popsán také z hlediska různých typů motivací, které je vedou k účasti na projektu. Lidé mohou být k pomoci motivováni např. pozitivním příkladem, který je napodobován, snahou napravit své špatné svědomí. Dotazník obsahuje sedm různých typů motivací: 1. vzory chování získané v rodině, 2. motivace vycházející z náboženského přesvědčení, 3. vzory v jednání celebrit, 4. snaha napravit své prohřešky z minulosti, 5. prožitek určitého zlomového okamžiku v životě, 6. velmi dobré materiální poměry, 7. konformita s chováním blízkého okolí člověka.

Jeden z okruhů otázek se týká kontaktu mezi dárcem a Arcidiecézní charitou Praha. Zmapována bude frekvence a nejčastější způsob tohoto kontaktu, míra využívání různých zdrojů informací o projektu ze strany dárců (brožurka, webové stránky, Bulletin, besedy) atd.

2.2.2. Míra spokojenosti dárců s projektem Adopce na dálku[®]

Jak již bylo zmíněno, Adopce na dálku[®] je dlouhodobý projekt, a proto je jeho úspěšnost závislá na pokračující podpoře dárců. Dárci posílají své příspěvky v ročních intervalech a každý rok tak mají možnost znovu se rozhodovat, zda projekt podpoří či nikoli. Výsledek tohoto rozhodování závisí na jejich spokojenosti s projektem. Vedle celkového hodnocení projektu byla v rámci výzkumu zjišťována i spokojenost dárců s jednotlivými dílčími oblastmi projektu jako je vstřícnost pracovníků, úroveň propagačních materiálů, dodržování smluvených podmínek, transparentnost využití peněz atd.

2.2.3. Účinnost různých způsobů propagace projektu Adopce na dálku[®]

Třetí okruh zjišťuje účinnost různých způsobů propagace projektu. Jednak jde o zmapování toho, odkud se dárci o projektu dozvídají a co je nejvíce oslovilo při jejich rozhodování zapojit se do projektu, jednak bude zjišťována i míra důležitosti, kterou dárci přikládají

jednotlivým atributům projektu (přímý kontakt s podporovaným dítětem, relativně malá částka ročního příspěvku, důvěryhodnost organizace, která projekt zajišťuje, církevní zázemí organizace atd.).

2.2.4. Komunikace dárce s podporovaným dítětem

Do výzkumu dárců projektu *Adopce na dálku*[®] bylo jako samostatný okruh zařazeno téma dopisování dárce s podporovaným dítětem. Jednak jde o téma v souvislosti s tímto typem projektu často problematizované (různá pozitivní i kritická hodnocení dopisování byla uvedena v druhé kapitole) a také se v případě Arcidiecézní charity Praha jedná o nejčastější příčinu stížností nebo otázek, s kterou se dárce na organizaci obrací. Cílem tohoto okruhu je zjištění, jakou důležitost dárce přikládají komunikaci s dítětem, zda je komunikace spíše jednosměrná (od dítěte k dárce) nebo zda se i většina dárců zapojuje do komunikace s dítětem, jaká je míra spokojenosti dárců s dopisy od dítěte atd.

Pro objektivní zmapování obsahu dopisů od dárců dětem jsem provedla obsahovou analýzu jejich dopisů. Cílem bylo ukázat, zda jsou kritiky dopisování mezi dárce a dětmi oprávněné či nikoli. Je dopad dopisů od dárců spíše pozitivní (povzbuzení dítěte ve studiu) nebo negativní (zviditelnění existujících nerovností)?

*2.2.5. Postoje dárců k aktuálním otázkám souvisejícím s projektem *Adopce na dálku*[®]*

V rámci posledního okruhu jsou zkoumány otázky, které jsou v souvislosti s typem rozvojového projektu formou sponzorování dětí často celosvětově diskutovány. Jde o míru podpory, která v rámci projektu směřuje konkrétním jedincům a na druhé straně celým komunitám, a dále o otázku nákladnosti administrativního zajištění celého projektu.

Ačkoli světový trend v rozvojové pomoci formou sponzorování dětí směřuje k podpoře komunit, domnívám se, že dárce projektu *Adopce na dálku*[®] v České republice přikládají velkou důležitost především adresnosti pomoci a citové vazbě s konkrétními podporovanými dětmi. Do jaké míry je tato domněnka pravdivá zjišťuje výzkumné šetření, které zkoumá názor dárců na žádoucí míru podpory komunitních rozvojových programů.

K administrativnímu zajištění projektu využívá Arcidiecézní charita Praha 8% z příspěvků dárců. Tento podíl je srovnatelný s procentem využívaným největšími mezinárodními organizacemi, které však často využívají dalších deset až dvacet procent na propagaci svých projektů. V rámci České republiky je tento podíl nejmenší, což je zřejmě způsobeno i rozsahem projektu, který je u Arcidiecézní charity Praha výrazně větší než u ostatních

českých organizací realizujících tento typ rozvojového projektu. Výzkum zjišťuje toleranci dárců ke zvyšování procenta využívaného na administrativní zabezpečení projektu a jejich názor na potřebu zkvalitnění nebo rozšíření služeb, které Adopce na dálku[®] dárcům nabízí.

2.3. Výzkumný vzorek

Výzkum byl realizován na skupině dárců projektu Adopce na dálku[®], jehož rozsah činil v době výběru výzkumného vzorku respondentů 12.738 osob. Dárcem je označen každý, kdo finančně podporuje jedno nebo více dětí zapojených do projektu Adopce na dálku[®]. Tato finanční podpora má formu pravidelných ročních příspěvků ve výši od 4.900 Kč do 8.500 Kč v závislosti na zemi a typu studia dítěte. Někteří dárci přispívají navíc i na další rozvojové programy Arcidiecézní charity Praha.

Oporou výzkumu byla interní databáze dárců projektu Adopce na dálku[®], která obsahuje tituly, jména, adresy, e-maily, telefony dárců, záznamy o podporovaných dětech a o poskytnutých finančních příspěvcích. Ke každému dárci je v databázi přiřazeno pořadové číslo. Výzkumný vzorek o rozsahu 500 osob byl vybrán prostým náhodným výběrem.

2.4. Výzkumná metoda

Při výběru výzkumné metody jsem vycházela z následujících skutečností:

- Dárci projektu Adopce na dálku[®] pocházejí z celé České republiky, 84 dárců komunikuje ze zahraničí (nejčastěji Slovensko, ale i USA, Německo, Anglie atd.),
- 54% dárců dalo pro komunikaci s ADCH Praha k dispozici svou e-mailovou adresu,
- u 70% dárců registruje interní databáze telefonní číslo,
- rozsah tématických okruhů výzkumu je relativně široký, tzn. pro tazatele i respondenta časově náročný,
- vzhledem k tématu výzkumu, ke kterému mají dárci pozitivní vztah, jsem očekávala vysokou ochotu dárců spolupracovat.

Byla zvolena metoda dotazníkového šetření, při které byl standardizovaný dotazník rozeslán poštou vybraným respondentům. Pro zvýšení ochoty dárců podílet se na výzkumu byla ke každému dotazníku přiložena zpáteční ofrankovaná obálka. V úvodu dotazníku byli respondenti ubezpečeni o zachování anonymity, byly jim podány základní instrukce k vyplnění dotazníku i přibližný odhad doby potřebné k vyplnění, který činil 30 až 40 minut. Termín pro odeslání dotazníků byl zvolen relativně krátký (dva týdny), aby respondenti vyplnění a odeslání dotazníku příliš neodkládali. Úvod dotazníku obsahoval i poděkování

dárcům za jejich podporu a informace o aktuálním vývoji projektu, aby nebylo příliš vybočeno ze způsobu běžné komunikace, kterou Arcidiecézní charita Praha vůči svým dárcům používá.

Jednotlivé dotazníky byly očíslovány a číslo dotazníku bylo při odeslání zaznamenáno k číslu dárce. Tento postup byl zvolen z několika důvodů, ačkoli s sebou nese i nevýhody především v pocitu menší anonymity. Prvním důvodem je případná možnost doplnění kvantitativního výzkumu několika nestandardizovanými telefonickými nebo osobními rozhovory s dárci např. v případě zjištění některé problematické skutečnosti, kterou by bylo nutné dále kvalitativně a do hloubky analyzovat. Výhodou by byla možnost výběru konkrétních dárců podle jejich odpovědí v dotazníku. Další možností, kterou očíslování dotazníků přináší, je doplnění dat zjištěných výzkumem některými údaji z interní databáze dárců. Těmito údaji by mohly být zejména: počet podporovaných dětí, země, odkud podporované dítě pochází, skutečnost, zda dárce podporuje i další rozvojové projekty Arcidiecézní charity Praha nebo konkrétně, jakou celkovou částkou již dárce na projekt v průběhu let přispěl. Posledním důvodem byla možnost opakovaného odeslání dotazníků nebo odeslání výzvy k vyplnění dotazníku v případě kriticky nízké návratnosti dotazníků, která by znemožnila dokončení výzkumu.²³

Srozumitelnost dotazníku pro respondenty a jeho validitu ověřil předvýzkum, v jehož průběhu byl dotazník několikrát upraven. Konečná verze dotazníku je uvedena v příloze této práce.

Pro zpracování dat byla použita aplikace SPSS. Metodou bylo třídění prvního a druhého stupně, které identifikuje distribuce hodnot jednotlivých proměnných, převažující tendence, vztahy mezi proměnnými a sílu závislosti mezi znaky.

²³ Uvedené možnosti dalšího výzkumu nebyly v rámci diplomové práce využity. Zůstává tak otevřena možnost navázat na zrealizovaný výzkum a rozšířit jeho závěry o další zjištění.

3. Realizační fáze výzkumu

Realizační fáze výzkumu probíhala v období od ledna do dubna 2006.

- od 18. – 27. ledna odeslání dotazníků respondentům
- 10. února termín pro návrat dotazníků
- 11. února – 11. dubna kódování dotazníků v SPSS

Pět dotazníků nebylo odesláno z toho důvodu, že buď šlo o anonymní dárce, kteří neuvedli svou adresu, nebo šlo o dárce v zahraničí, u kterých by musel být dotazník překládán do cizího jazyka.

272 respondentů vrátilo vyplněný dotazník, návratnost tedy činila 55% z počtu 495 odeslaných dotazníků. Byla zaznamenána jedna velmi negativní reakce dárce, který celkově nesouhlasil s výzkumem a se zjišťováním jakýchkoli informací od dárců. Jeden respondent začernil číslo dotazníku, aby nemohl být zjištěn jeho kontakt.

I přes snahu snížit a eliminovat možné příčiny, které by dárce od spolupráce na výzkumu odradily (srozumitelnost dotazníku, vysvětlení záměru výzkumu, zpáteční ofrankované obálky atd.), byla výsledná návratnost dotazníků poměrně nízká. Příčiny této skutečnosti mohou spočívat v délce dotazníku, který má rozsah 8 stran, nebo v pocitu malé anonymity respondentů kvůli očíslování dotazníku. Pro zjištění skutečnosti, zda mohlo dojít k vychýlení výsledků výzkumu, byla použita metoda porovnání struktury vzorku získaných odpovědí s daty z celé databáze Jedinou proměnnou, na níž bylo možné přítomnost či nepřítomnost vychýlení touto metodou zjišťovat, je místo bydliště, které lze do jisté míry (konkrétně pouze u obyvatel Prahy) srovnávat se zkoumanou proměnnou velikosti bydliště. Porovnání provedené na této proměnné svědčí o tom, že k vychýlení spíše nedošlo: Podle databáze bydlí v Praze 29% všech dárců. Podle výsledků výzkumu bydlí v Praze *a okolí* 32% dárců. Bohužel nejsou k dispozici další proměnné, pomocí kterých by bylo možné toto srovnání provést, protože databáze celého souboru dárců obsahuje pouze jména, adresy a telefonní čísla.

Zkreslení rozboru struktury dárců projektu Adopce na dálku[®] z důvodu nízké návratnosti dotazníků není možné spolehlivě vyloučit, ačkoli bylo ukázáno, že k vychýlení výsledků spíše nedošlo. Zkreslení výsledků v ostatních okruzích výzkumu, které se zabývají postoji, názory a zkušenostmi dárců považují za nepravděpodobné nebo jen velmi malé. Výzkum ukázal, že většina těchto „postojových“ proměnných není na socio-demografických charakteristikách závislá.

4. Vyhodnocení

4.1. Popis skupiny dárců projektu Adopce na dálku®

4.1.1. Kategorie dárců projektu Adopce na dálku®

Možnost podpory dítěte na dálku je otevřena každému. Dárcem se může stát jakýkoli subjekt – jednotlivec, rodina, právnická osoba nebo jakékoli neformální uskupení lidí. Z výzkumu vyplynulo, že více než polovinu dárců projektu Adopce na dálku® tvoří rodiny, více než třetinu jednotlivci a 16 % nejrůznější skupiny lidí, mezi které patří především církevní společenství (farnosti včetně neformálních skupinek farníků, skupiny na půdě protestantských sborů atd.), školy, pracovní kolektivy, firmy, dětské zájmové kroužky a školní třídy. Z odpovědí respondentů na otevřenou otázku vztahující se k upřesnění skupiny „jiné“ byla vyčleněna další významná kategorie – skupina kamarádů. Zajímavým subjektem, který se mezi respondenty objevil, bylo město, které je dárce projektu prostřednictvím městského zastupitelstva a rozpočtu města. Kategorie dárců a jejich procentuální zastoupení v souboru respondentů ukazuje tabulka č. 1.

Tab. č. 1

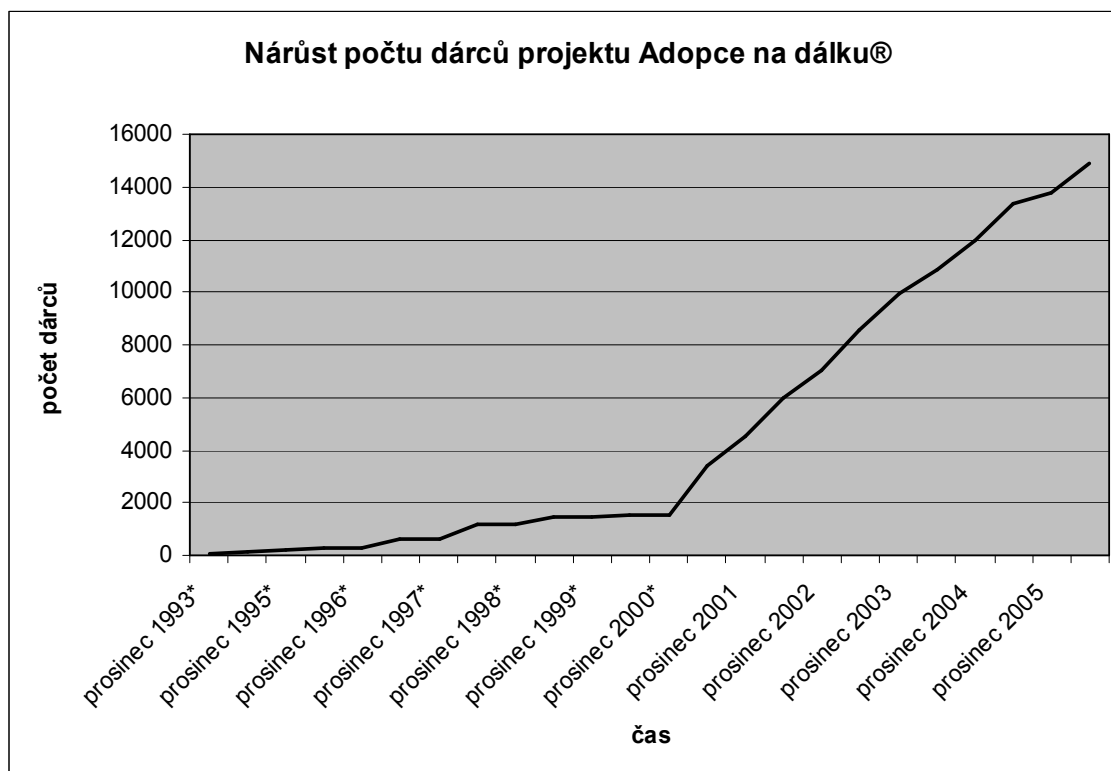
Kategorie dárců projektu Adopce na dálku®			
(N = 271, údaje v %)			
Rodina		52	
Jednotlivec		32	
Skupina	farnost, církevní společenství	24	16
	škola	24	
	skupina kamarádů	15	
	pracovní kolektiv	10	
	firma	7	
	dětský zájmový kroužek	2	
	školní třída	2	
	jiné	15	

Zjištěné zastoupení jednotlivých kategorií dárců umožňuje aproximovat celkový počet osob, které jsou do projektu Adopce na dálku® v České republice aktivně zapojeni. Za předpokladu reprezentativnosti výsledků z tabulky č. 1 jsem přepočtem zjistila absolutní zastoupení jednotlivých kategorií dárců v celém souboru o počtu 12.738 osob. Poté jsem tyto absolutní četnosti jednotlivých skupin vynásobila následujícími koeficienty: koeficient pro rodinu 2,5; koeficient pro farnost, skupinu kamarádů, pracovní a dětský kolektiv, firmu a jiné 5; koeficient pro třídu a školu 25. Tyto koeficienty představují průměrnou velikost jednotlivých

kategorií a zvolila jsem je tak, aby odhadovaný počet dárců nenadhodnocovaly. Tento postup vede k závěru, že s Adopcí na dálku[®] má v České republice osobní zkušenost přibližně 150.000 lidí.

Počet dárců se v průběhu fungování projektu od roku 1993 neustále zvyšuje. V rámci výzkumného šetření jsem zjišťovala, jak dlouho jsou dárci do projektu zapojeni. Statistiky o počtu dárců sice projekt pravidelně měsíčně eviduje a údaje o začátku „adopce“ jsou u každého dárcce zahrnuty v interní databázi, ale tato data existují bohužel jen od srpna 2001. Údaje zjištěné ve výzkumu pomohly doplnit celkovou statistiku nárůstu počtu dárců s následujícími výsledky:

Graf č. 1

* Data do srpna 2001 jsou zjištěny zobecněním dat z výzkumu dárců projektu Adopce na dálku[®], tj. jejich přepočtením na celou skupinu dárců.

Největší nárůst dárců zaznamenal projekt během posledních 5 let, kdy činil průměrný měsíční přírůstek počtu dárců 205²⁴. V tomto období je nárůst relativně rovnoměrný s patrnými

²⁴Jde o čistý nárůst očištěný o počet dárců, kteří podporu z vlastní vůle skončili nebo v podpoře nepokračovali ve chvíli, kdy jimi podporované dítě dokončilo školní docházku nebo projekt opustilo z jiných důvodů.

skokovými přírůstky přes 400 dárců vždy v jednom z měsíců prvního čtvrtletí roku 2002, 2003, 2004 a 2005. Objevily se i měsíce se záporným přírůstkem, kdy počet nových dárců nepřevýšil počet těch, kteří svou podporu ukončili (leden a září 2004 a červen a říjen 2005). Vysvětlení pro pozitivní obrat nárůstu počtu dárců od roku 2001 spočívá s největší pravděpodobností ve změně vedení projektu počátkem tohoto roku. Další změnu vedení zaznamenal projekt v polovině roku 2003, kdy se tempo růstu dárců podařilo zachovat. Meziměsíční kolísání (negativní i pozitivní) může mít řadu příčin, např. realizace větší propagační akce nebo konec školního roku v cílové zemi, který znamená ukončení docházky a zároveň účasti v projektu Adopce na dálku[®] většího počtu podporovaných dětí.

4.1.2. Základní socio-demografické charakteristiky skupiny dárců projektu Adopce na dálku[®]

Modální kategorie dárce představuje ženu s vysokoškolským vzděláním ve věku mezi 36 a 45 lety, která žije v Praze, je zaměstnaná a vyznáním je katolička. Tabulka č. 2 ukazuje rozložení základních charakteristik ve skupině dárců.

Ženské pohlaví převažuje ve všech kategoriích dárců. Nejčastěji se ženy zapojují do projektu jako jednotlivci (73% zatímco muži 27% z celkové skupiny jednotlivců). V rodině je hlavní iniciátorkou podpory matka (v 54% matka, v 24% matka spolu s otcem, ve zbývajících procentech otec, děti, prarodiče). I v kategorii skupiny dárců se v našem výzkumu role respondenta ujala ze 70% žena (a pouze z 30% muži), což opět svědčí o tom, že ženy jsou ve vztahu k projektu aktivnější.

Ve výzkumu bylo zjištěno, že dosažené vzdělání člověka je důležitým faktorem pro účast v projektu Adopce na dálku[®]. 94% dárců má středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání (tab. č. 2). Specifičnost skupiny dárců vynikne ve srovnání s rozložením hodnot této proměnné v České republice. Podle posledního sčítání lidu v roce 2001 je zastoupení vysokoškoláků v české populaci 8,89%, středoškoláků 24,9%, vyučených je 37,96% a se základním vzděláním 23%²⁵. V porovnání s tím je ve skupině dárců projektu Adopce na dálku[®] 6,5 krát více vysokoškoláků, 1,5 krát více středoškoláků, 9,5 krát méně vyučených a 11,5 krát méně lidí se základním vzděláním.

²⁵ Český statistický úřad. <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/tabx/CZ0000>

Tab. č. 2

Základní charakteristiky - pohlaví, vzdělání, náboženské vyznání, věk, ekonomická aktivita, velikost místa bydliště					
Pohlaví		Vzdělání		Náboženské vyznání	
(N = 261, v %)		(N = 254, v %)		(N = 260, v %)	
žena	69	VŠ	58	bez vyznání	37
muž	31	SŠ	36	katolické	49
		vyučen	4	protestantské	9
		ZŠ	2	jiné	5
Věk		Ekonomická aktivita		Velikost místa bydliště	
(N = 261, v %)		(N = 265, v %)		(N = 263, v %)	
do 25 let	5	zaměstnan	50	do 500 obyvatel	6
26 - 35 let	23	student	3	500 - 1 999	9
36 - 45 let	25	podnikatel	22	2 000 - 4 999	7
46 - 55 let	19	důchodce	19	5 000 - 19 999	13
56 - 65 let	16	v domácnosti	6	20 000 - 99 999	18
66 a více let	13			100 000 a více	15
				Praha a okolí	32

Vysoké zastoupení dárců s vyšším stupněm vzdělání v projektu Adopce na dálku[®] souvisí s jejich vyššími příjmy. Subjektivnímu hodnocení příjmů a s tím spojené finanční náročnosti projektu se bude dále věnovat kapitola 4.1.4. Domnívám se, že vysoké zastoupení dárců s vysokou a střední školou souvisí i s jejich celkovým postojem ke vzdělání. Lze očekávat, že čím vyšší má člověk vzdělání, tím větší mu přisuzuje hodnotu, a proto lépe chápe význam a potřebu vzdělání v zemích třetího světa. Identifikuje se ve větší míře s cíli projektu Adopce na dálku[®], který usiluje o zvyšování dostupnosti a kvality vzdělání v cílových zemích. Je pravděpodobné, že tato skupina dárců má větší předpoklady k reagování na výzvu zapojit se do projektu a podílet se tak na snižování ngramotnosti dětí v nejchudších zemích světa.

Tab. č. 3

Vzdělání podle pohlaví			
N = 251, údaje v %			
	Pohlaví		
Vzdělání	žena	muž	Celkem
ZŠ	2,3	0,0	1,6
vyučen	2,9	6,5	4,0
SŠ	43,7	19,5	36,3
VŠ	51,1	74,0	58,2
Celkem	100	100	

skupině jich je 58% (tab. č. 2). Mezi ženami je vysokoškolaček 51%, zatímco mezi muži tři čtvrtiny (tab. č. 3). Tyto výsledky ukazují, že projekt Adopce na dálku[®] oslovuje více

Výzkum ukázal zajímavou souvislost mezi pohlavím dárců a jejich dosaženým vzděláním. Tato souvislost se objevuje ve skupině středoškoláků a vysokoškoláků. V celé skupině je 36% středoškolsky vzdělaných dárců (tab. č. 2). Mezi ženami je středoškolaček 44%, zatímco ve skupině mužů pouze 20% (tab. č. 3). Opačná tendence se objevuje u vysokoškoláků. V celé

středoškolsky vzdělané ženy než středoškolsky vzdělané muže a zároveň přitahuje ve větší míře muže vysokoškoláky než ženy vysokoškolačky.

Další zjišťovanou charakteristikou bylo náboženské vyznání dárců projektu. 49% respondentů se přihlásilo ke katolické církvi, 9% k protestantské víře, 37% dárců je bez vyznání a 5% deklaruje jiné náboženské vyznání. Vysoký podíl katolíků mezi dárci (statistika pro celou populaci je 26,79%, pro dárci projektu 49%) přičítám církevnímu zázemí organizace, jejímž zřizovatelem je Arcibiskupství pražské. V souvislosti s náboženským vyznáním výzkum ukázal významný posun ve struktuře dárců. Tabulka č. 4 ukazuje, že lidé s katolickým vyznáním se do projektu Adopce na dálku[®] zapojovali ve větší míře do roku 2003, zatímco rok zahájení účasti v „adopci“ u lidí bez vyznání byl významně vyšší po roce 2003. Poprvé po roce 2003 bylo mezi novými dárci více lidí bez vyznání než katolíků. Domnívám se, že tento trend souvisí se změnou přístupu k propagaci projektu. Zatímco na začátku nebyla masová propagace prioritou, dnes je projekt medializován v širokém spektru sdělovacích prostředků – televize, rozhlas, tištěná média, internet. Tato medializace způsobila velký nárůst počtu nových dárců (v posledních 3 letech vzrostl počet dárců o 60%), což přivedlo do projektu více lidí bez vyznání. Lze očekávat, že v dlouhodobém horizontu bude tento trend pokračovat a struktura dárců se ještě více přiblíží rozložení v celé populaci.

Tab. č. 4

Počet let v „adopci“ podle náboženského vyznání					
(N = 240)		<i>Náboženské vyznání*</i>			
<i>Rok zahájení účasti v projektu*</i>		bez vyznání	katolické	protestantské	
1993 – 2001	% z celk.	0	7	1	
	řádková %	5	85	10	100
	adjustovaná rezidua	-3,3	3,2	0,1	
2001 – 2003	% z celk.	12	24	4	
	řádková %	30	61	10	100
	adjustovaná rezidua	-2,4	2,3	0,0	
2004 – 2006	% z celk.	27	20	5	
	řádková %	52	39	10	100
	adjustovaná rezidua	4,1	-4,0	0	

* Obě proměnné byly transformovány: „rok zahájení účasti v projektu“ byl kategorizován do 3 podskupin podle 3 období s různým vedením projektu; u „náboženského vyznání“ byla kategorie „jiné“ vynechána s cílem snížit počet stupňů volnosti a tím snížit procento buněk s nedostatečnou četností, která po této transformaci dosahuje 11,1%.

V tabulce č. 2 jsou uvedeny také údaje o věkovém rozložení ve skupině dárců projektu Adopce na dálku[®]. Průměrný věk dárců je 46 let. Téměř polovina dárců je ve věku od 26 do

45 let. 13% dárců, tj. při přepočtu na celkovou skupinu 1.656 dárců, přesahuje věk 66 let. Statisticky významné rozdíly v distribuci některých hodnot proměnné věku se ukázaly v třídění podle pohlaví a podle počtu let v „adopci“. Do projektu se ve větší míře zapojují ženy do 25 let a méně muži v tomto věku; naopak je tomu ve skupině dárců nad 66 let, ve které převažují muži nad ženami. V třídění podle počtu roků v „adopci“ se ukázalo, že v posledních pěti letech se do projektu zapojovalo méně lidí s věkem nad 66 let a naopak v předchozích pěti letech (mezi rokem 1996 – 2001) jich bylo více.

Ze zjištěných údajů týkajících se ekonomické aktivity dárců projektu Adopce na dálku[®] je zřejmé, že projekt je podporován z větší míry lidmi ekonomicky aktivními. 50% respondentů uvedlo, že jsou zaměstnaní, 22% soukromě podnikají. Zbývajících 28% je ekonomicky neaktivní. Do této skupiny patří důchodci (19%), lidé v domácnosti (6%) a studenti (3%).

Poslední charakteristikou uvedenou v tabulce č. 2 je velikost místa bydliště. Ukázalo se, že třetina dárců pochází z Prahy a okolí, což je téměř 3 krát více než v oficiálních statistikách, ve kterých na obyvatele Prahy připadá 11,43% z celkové populace České republiky. Tato skutečnost může mít řadu příčin. Za nejdůležitější považuji fakt, že projekt vznikl v pražské arcidiecézi a zpočátku se šířil bez systematické propagace v médiích mezi lidmi, ve farnostech atd. Vytvořila se tak základna dárců na území Prahy a okolí.

4.1.3. Motivace dárců k účasti v projektu Adopce na dálku[®]

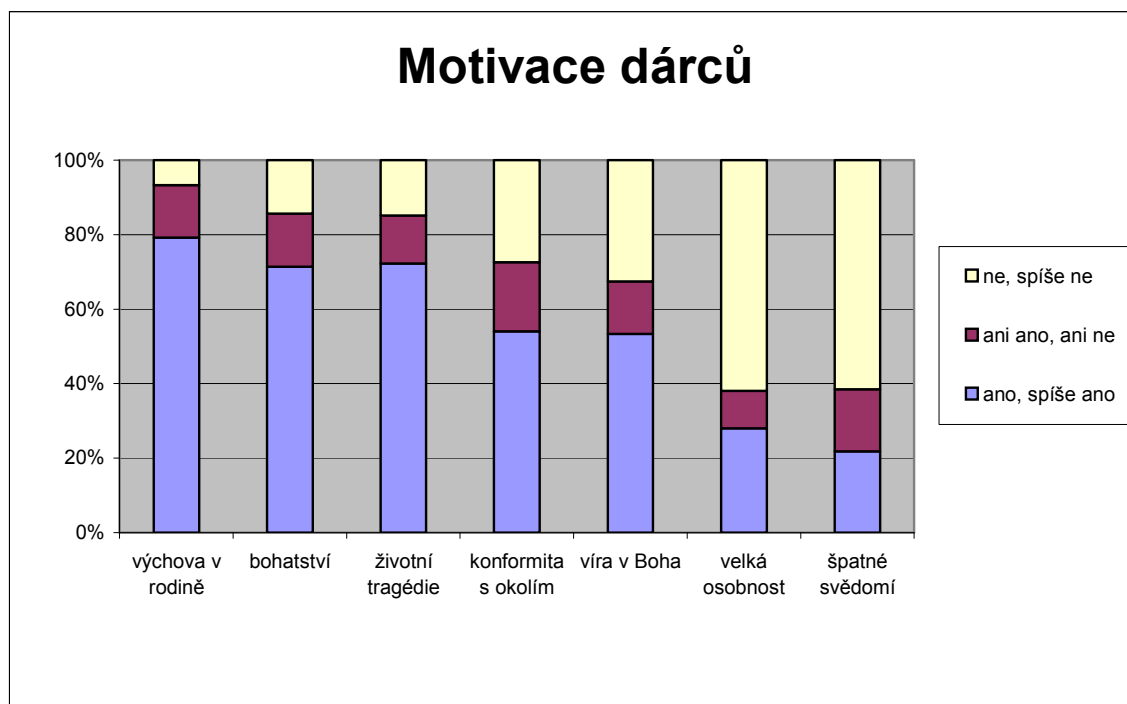
Výzkum zjišťoval motivace dárců k účasti v projektu Adopce na dálku[®]. Respondentům byl předložen seznam sedmi různých motivací, u kterých měli pomocí pětibodové škály posoudit, do jaké míry daný druh motivace připadá v úvahu v jejich případě. Bylo zjištěno, že nejčastější motivací jsou vzory chování získané v rodině: 80% dárců uvedlo, že byli k pomoci druhým od dětství vychovávaní a že jim jejich rodiče vždy dávali příklad v tom, že druhým, kteří jsou v nouzi, se musí pomáhat. Více než 70% dárců je motivováno k pomoci určitým zlomovým okamžikem nebo tragédií v jejich životě, při které pochopili důležitost lidské solidarity. Stejně často se respondenti ztotožňovali s motivací pramenící z dobrých materiálních poměrů či z velkého bohatství - konfrontace tohoto bohatství s bídou a nedůstojnými životními podmínkami druhých způsobuje pocity nespravedlnosti a vede k poskytnutí pomoci. Další dva typy motivace uvedla polovina respondentů. Jedná se o náboženskou víru a konformitu s chováním okolí, kdy člověk nenachází důvody, aby se sám nezapojoval do pomoci v prostředí, kde všichni ostatní pomáhají. Spíše menší váhu má v celkovém souhrnu odpovědí motivace vedená příkladem velkých osobností: pro 28%

respondentů představuje velkou motivaci vzor např. Matky Terezy, Alberta Schweitzera, Terezy Maxové, Venduly Svobodové nebo herce Petra Kostky, který často projekt v médiích

Tab. č. 5

Motivace dárců k podpoře projektu							
údaje v % N = 272	<i>výchova v rodině</i>	<i>bohatství</i>	<i>životní tragédie</i>	<i>konformita s okolím</i>	<i>víra v Boha</i>	<i>velká osobnost</i>	<i>špatné svědomí</i>
(1) ano	33,1	39,3	32,4	14,0	27,9	9,2	7,0
(2) spíše ano	36,8	22,8	29,8	30,9	18,4	11,4	9,9
(3) ani ano, ani ne	12,5	12,5	11,0	15,4	12,1	7,4	12,9
(4) spíše ne	4,4	7,7	5,1	11,0	7,7	18,4	21,7
(5) ne	1,5	4,8	7,7	11,8	20,6	27,2	26,1
neví nebo neodpověděl	11,8	12,9	14,0	16,9	13,2	26,5	22,4
index	1,9	2,0	2,1	2,7	2,7	3,6	3,6

Graf č. 2

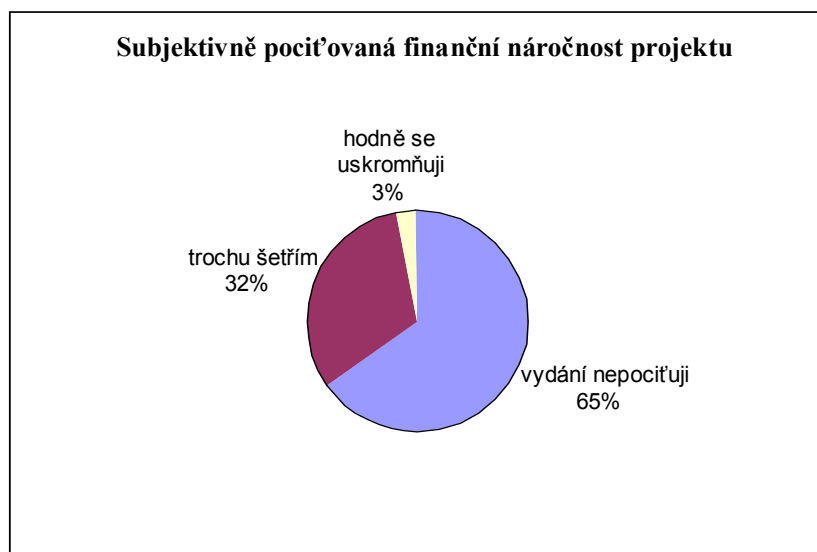
propaguje. Nejméně často (ve 22%) uváděli dárce motivaci spojenou se snahou vyvážit své poklesky. Přesné údaje o četnosti jednotlivých druhů motivací uvádí tabulka č. 5. Index v jejím posledním sloupci je průměrnou hodnotou získaných odpovědí (nabývá hodnot od 1 do 5, které odpovídají pěti hodnotám ve škále).

4.1.4. Subjektivní hodnocení dárců vztahující se k finanční náročnosti projektu Adopce na dálku[®]

Z účasti v projektu Adopce na dálku[®] vyplývá pro dárce jediná povinnost v podobě úhrady pravidelného ročního příspěvku určeného na vzdělávání dítěte a podporu komunity, ve které toto dítě žije. Výše ročního příspěvku se pohybuje od 4.900 do 8.500 Kč v závislosti na zemi a typu studia dítěte. Nezaplatí-li dárce roční příspěvek a nereaguje-li na opakované upomínky, je z projektu automaticky vyřazen a dítě je nabídnuto k adopci na dálku dalším dárčům.

V rámci výzkumu byla dárčům položena otázka zaměřená na jejich subjektivní vnímání finanční náročnosti projektu. Na otázku: „Jak zasáhla výše ročního příspěvku na „adoptované“ dítě do Vašeho rodinného, osobního či firemního rozpočtu?“ odpověděly dvě třetiny dárců, že výši ročního příspěvku ve svém rozpočtu vůbec nepocítují. Kvůli Adopci na dálku[®] musí trochu šetřit třetina dárců a pro 3% znamená účast na projektu nutnost velkého uskromnění dalších potřeb (graf č. 3). Dárce tedy většinou nehodnotí účast v projektu jako finančně náročnou.

Graf č. 3

Tyto výsledky jsem dále analyzovala v souvislosti se subjektivně hodnocenou výší příjmu dárců a s jejich dalšími základními charakteristikami:

Souvislost mezi subjektivně hodnocenou výší příjmu a pocíťovanou finanční náročností projektu naznačuje tabulka č. 6. Patrná je přímá úměra: dárci, kteří vydání ve svém rozpočtu nepocíťují, hodnotí většinou svůj příjem jako dobrý nebo spíše dobrý. Naopak ti, kteří musí kvůli „adopci“ trochu šetřit, hodnotí svůj příjem většinou střední kategorií „ani dobrý ani špatný“. Ti, co příjem dobrý podle svého názoru nemají, se musí hodně uskromňovat.

Tab. č. 6

Pocíťovaná finanční náročnost projektu podle subjektivně hodnocené výší příjmu							
(N = 251)		<i>Máte dobře placené zaměstnání?</i>					
<i>Zásah příspěvku do rodinného rozpočtu</i>							
		ano	spíše ano	ani ano ani ne	spíše ne	ne	
vydání nepocíťují	% z celk.	20	28	14	4	2	67
	řádková %	29	42	20	5	3	100
	adjust.rezidua	5,0	2,8	-3,8	-2,9	-3,4	
trochu šetřím	% z celk.	1	8	14	4	4	31
	řádková %	3	26	45	14	12	100
	adjust.rezidua	-4,6	-2,2	4,1	1,9	2	
hodně se uskromňuji	% z celk.	0	0	0	1	1	3
	řádková %	0	0	14	43	43	100
	adjust.rezidua	-1,4	-2	-0,8	3,1	3,9	

Pozn. k tab. č. 6: Signifikantní závislost byla prokázána při třetině nedostatečně obsazených polí. Toto procento nesnížíme ani při transformaci proměnné „Máte dobře placené zaměstnání?“, protože varianta „hodně se uskromňuji“ závislé proměnné je celkově velmi málo obsazena.

S pocíťovanou finanční náročností projektu souvisí i ekonomická aktivita dárců. Tabulka č. 7 ukazuje vztah přímé úměry mezi ekonomickou aktivitou dárce vyjádřenou v kategorii produktivity a neproduktivity a tím, zda příspěvek ovlivňuje jeho rodinný (firemní či osobní) rozpočet. Bylo zjištěno, že lidé v produktivní skupině vydání na „adopce“ téměř nepocíťují a naopak neproduktivní skupiny musí trochu šetřit. Podle získaných dat je tato souvislost dána tím, že lidé v produktivní kategorii mají podle svého názoru častěji vyšší příjmy než lidé v neproduktivní kategorii. K podobným závěrům jako u kategorie ekonomické aktivity jsem dospěla u kategorie vzdělání. Vzdělání patří k další charakteristice, která podle výzkumu souvisí s otázkou pocíťované finanční náročnosti projektu Adopce na dálku[®]. Jak již bylo uvedeno výše, ve skupině dárců je 65% těch, kteří vydání příliš nepocíťují (graf č. 3). Bylo zjištěno, že tento podíl je vyšší ve skupině vysokoškoláků (74%). Dárců, kteří musí trochu

šetřit je v celém souboru 32% (graf č. 3), vyšší podíl se objevil ve skupině středoškoláků (46%). A nakonec, respondenti s nižším stupněm vzdělání (ZŠ nebo vyučení) uváděli ve větší míře, že se hodně uskomňují (13% v porovnání s 3% v celém souboru respondentů). Vidíme,

Tab. č. 7

Pocit'ovaná finanční náročnost projektu podle ekonomické aktivity						
(N = 258)	<i>Ekonomická aktivity</i>					
<i>Zásah příspěvku do rodinného rozpočtu</i>	produktivní		neproduktivní			
	zaměstnan	soukromý podnikatel	student	důchodce	v domácnosti	
vydání nepocit'ují	% z celk.	51	14			
	řádková %	78	22			100
	adjust.rezidua	2,9	-2,9			
trochu šetřím	% z celk.	20	12			
	řádková %	63	37			100
	adjust.rezidua	-2,4	2,4			
hodně se uskomňují	% z celk.	2	2			
	řádková %	50	50			100
	adjust.rezidua	-1,4	1,4			

že čím vyšší dosažené vzdělání, tím méně zasahuje podle odpovědí respondentů „adopční“ příspěvek do jejich rozpočtu. Na základě zjištěných dat mohu konstatovat, že tato nepřímá úměra souvisí se subjektivně hodnoceným příjmem dárců.

Další signifikantní souvislost, která byla zjištěna, se objevuje mezi pohlavím respondenta a tím, zda příspěvek na „adopce“ zasahuje do jeho rozpočtu. Ve skupině dárců je 65% těch, kteří vydání příliš nepocit'ují (graf č. 3). Mezi nimi je 80% všech mužů a 59% všech žen. Dárců, kteří musí trochu šetřit je v celém souboru 32%, ve skupině žen 39% a mezi muži 18%. Z toho je patrné, že větší finanční náročnost projektu Adopce na dálku[®] pocit'ují častěji ženy než muži. Tato souvislost by mohla být dána skutečností, že ženy hodnotí svůj příjem hůře než muži, což potvrzují i výsledky výzkumného šetření. Domnívám se však, že tímto není výše zmíněná souvislost plně vysvětlena. Zajímavá skutečnost se totiž ukázala v případě rodin v závislosti na tom, zda dotazník vyplňovala žena nebo muž. Když dotazník vyplňovala žena, uváděla častěji, že projekt je pro rodinu finančně náročný, než když dotazník vyplňoval muž. Z toho lze usuzovat, že pocit'ovaná finanční náročnost projektu nesouvisí pouze s příjmy dárce, ale je ovlivňována i jeho pohlavím.

Projekt Adopce na dálku[®] nabízí možnost podporovat dítě ve vzdělávání nejenom jednotlivcům, ale i skupinám dárců. Tato možnost přináší výhodu podělit se o finanční náklady spojené s podporou dítěte, proto jsem předpokládala, že skupiny budou hodnotit

finanční náročnost projektu jako méně náročnou než ostatní dárci. Tento předpoklad nebyl potvrzen. Ukázalo se, že i v kategorii skupin je 67% těch, kteří vydání na „adopci“ nepocítí, což je téměř shodné s procentem v celém souboru respondentů (65%).

Zjištěné závěry ukazují, že subjektivně vnímaná finanční náročnost projektu je ovlivněna ekonomickou aktivitou dárce, tím, jak hodnotí svůj příjem, stupněm dosaženého vzdělání a v neposlední řadě také pohlavím.

V souvislosti s finanční stránkou projektu uveďme pro zajímavost, že 76% dárců projektu Adopce na dálku[®] podporuje i další charitativní organizace (26% nepodporuje) a toto rozložení nezávisí ani na výši příjmu ani na jedné ze zjišťovaných socio-demografických charakteristik. Mezi další podporované charitativní organizace nejčastěji patří: Fond ohrožených dětí, Unicef, Člověk v tísni, ADRA, SOS dětské vesničky, Konto bariéry, Likvidace lepry, Papežské misijní dílo, UMUN a další organizace zaměřené např. na ekologii, na pomoc postiženým a často také organizace s církevním zázemím. Respondenti uváděli, že občas přispívají i při různých sbírkových akcích a prostřednictvím DMS.

4.1.5. Kontakt mezi dárci projektu Adopce na dálku[®] a Arcidiecézní charitou Praha

Další tématický okruh se zabývá způsobem, jakým Arcidiecézní charita Praha prezentuje současným dárcům své aktivity a také tím, jak probíhá individuální komunikace mezi konkrétním dárce a organizací.

Arcidiecézní charita Praha využívá pro prezentaci svých aktivit vedle hromadných sdělovacích prostředků následující tři komunikační kanály:

1. Hromadné rozesílání informačních dopisů všem dárcům je finančně nejnáročnější a zároveň nejučinnější. Poštou byla distribuována např. stávající informační brožurka projektu. 92% dotázaných uvedlo, že brožurku četli, zbývajících 8% ji nemá nebo nečetlo.
2. Druhým způsobem prezentace aktivit (nejen) stávajícím dárcům je prostřednictvím internetu. Projekt Adopce na dálku[®] má webové stránky a pravidelně rozesílá elektronickou poštou Bulletin, který informuje o novinkách a aktuálním dění v projektu. Bylo zjištěno, že pouze 18% dárců přístup k internetu nemá, z čehož 76% jsou lidé ve věku nad 56 let (a 91% ve věku nad 46 let).

Webové stránky sleduje alespoň jedenkrát ročně 57% všech dárců. Vysoký podíl respondentů, více než třetina, bohužel neodpověděl na otázky týkající se Bulletinu. Z těch, kteří odpověděli, čte Bulletin 11%, a z těch, kteří ho nečtou, o něj 41% projevilo zájem.

3. Akce (besedy, setkání, výstavy atd.) pořádané Arcidiecézní charitou Praha navštívilo 21% dárců. 56% z těch, kteří na akce nechodí, neprojevalo zájem je navštěvovat, naopak 44% zájem projevilo.

Individuální komunikace mezi dárcem a organizací iniciovaná jednou nebo druhou stranou probíhá buď písemně běžnou nebo elektronickou poštou, telefonicky nebo osobně v kontaktní kanceláři projektu, jejíž provoz zajišťují čtyři pracovníci. Zjištění preferovaného způsobu kontaktu a jeho frekvence je bohužel značně zkruseno, protože na otázky týkající se komunikace neodpověděla přibližně třetina respondentů.

4.2. Míra spokojenosti dárců s projektem Adopce na dálku®

4.2.1. Celkové hodnocení projektu

Každý z dárců vstupuje do projektu s jinou motivací a s jiným očekáváním. Přesto je cenné zjistit, jak jsou tito lidé s Adopcemi na dálku® spokojeni, ať už ve svém celkovém hodnocení projektu nebo v hodnocení jeho dílčích oblastí.

Výzkum zjistil vysokou míru spokojenosti dárců s projektem: respondenti udělili projektu průměrnou známku 1,4. 97% dárců by projekt doporučilo svým známým a téměř všichni (99,6%) by si projekt vybrali, kdyby se dnes znovu rozhodovali, do jaké charitativní akce se zapojit. Tabulka č. 8 ukazuje, že ne všichni dárce vyjádřili svou celkovou spokojenost v krajně pozitivní variantě odpovědi. Za jejich odpovědi „spíše ano“ se mohou skrývat určité výhrady k projektu.

Tab. č. 8

Celkové hodnocení projektu					
N = 272, údaje v %					
Celkové hodnocení projektu		Doporučil(a) byste projekt známým?		Vybral(a) byste si projekt znovu?	
1	62	ano	83	ano	75,5
2	29,5	spíše ano	14	spíše ano	20
3	3	spíše ne	0	spíše ne	0,5
4	0,5	ne	0	ne	0
5	1	nevím	2	nevím	3
bez odpovědi	4	bez odpovědi	1	bez odpovědi	1

V pozitivním hodnocení projektu vykazují dárce velkou homogenitu. Je namístě zamyslet se, zda se v této skutečnosti neodrazil fakt, že dotazujícím subjektem byla prostřednictvím své pracovnice sama Arcidiecézní charita Praha, která projekt realizuje (tato varianta byla

výhodná proto, že dárce více motivovala ke spolupráci a potřebu výzkumu celkově lépe legitimizovala). Domnívám se, že k významnému zkreslení ze zmíněného důvodu nedošlo. Respondenti naopak projeví velkou otevřenost i dobře míněnou kritičnost, což se nejvíce projevilo v závěru dotazníku, který dával prostor pro vyjádření jakýchkoli jejich připomínek, nápadů, poznámek i výhrad týkajících se projektu.

Vztah celkového hodnocení projektu s jakoukoli ze základních zjišťovaných charakteristik dárců (pohlaví, věk, vzdělání atd.) se neprokázal. Pouze u starších lidí a u důchodců se ve větší míře objevuje nejlepší kladné ohodnocení projektu (známku 1 dává 90% lidí nad 66 let; 75% lidí ve věku od 56 do 65 let; 83% důchodců). Malé výhrady v celkovém hodnocení vyjádřila naopak souhrnná kategorie „produktivní“, do které byli sloučeni podnikatelé a zaměstnaní (39% neudělilo známku 1), a u dárců zapojených do projektu během posledních pěti let (38% neudělili známku 1)²⁶. Je patrné, že tyto pozitivní a negativní diference od očekávaného rozložení odpovědí mají společný původ v jedné podskupině starších důchodců (neproduktivní; zapojeni do projektu v období mezi 1996 – 2001, viz kap. 4.1.2.).

4.2.2. Hodnocení dílčích oblastí projektu

Vedle celkového hodnocení projektu měli dárce „oznámkovat“ i jeho jednotlivé dílčí oblasti. Zjištěné výsledky shrnuje tabulka č. 9. Vidíme, že odpovědi respondentů ztrácí svou homogenitu, kterou vykazovaly v celkovém hodnocení projektu, a ve větší míře jsou distribuovány i mimo dvě krajně pozitivní varianty „největší spokojenost“ a „velká spokojenost“. V souladu s předchozími závěry však můžeme konstatovat, že také u dílčích oblastí projektu převažuje kladné hodnocení - 78% až 92% dotázaných vyjádřilo nejvyšší a vysokou spokojenost.

Ze všech oblastí je nejlépe hodnocena důvěryhodnost projektu a dodržování smlouvaných podmínek (92% a 88% dárců s největší a vysokou spokojeností), naopak největší rezervy má projekt v prezentaci na webových stránkách a v transparentnosti využití peněz (78% a 81% kladných odpovědí a zhruba pětina odpovědí v neutrální kategorii „střední spokojenost“). Při další analýze byla zjištěna existence dvou nezávislých faktorů, které ovlivňují hodnocení jednotlivých položek. První faktor se promítá do osmi z deseti položek (mimo pol. č. 1 a 9),

²⁶ Dostatečné obsazení polí kontingenční tabulky a statistiky významných výsledků bylo dosaženo transformací proměnné „Celkové hodnocení projektu“ na dichotomickou proměnnou, v níž bylo hodnocení 2 až 5 sloučeno do jedné varianty zastupující ty dárce, kteří mají k projektu určité, větší či menší, výhrady.

druhý ovlivňuje hodnocení „důvěryhodnosti projektu“ (pol. č. 1) a „transparentnosti využití peněz“ (pol. č. 9). Lze předpokládat, že první faktor je faktorem kvality administrace projektu, protože se dotýká oblasti práce s dárci a prezentace projektu v České republice. Druhý je faktorem důvěry v kvalitu a účinnost realizované rozvojové pomoci v cílových zemích. Pokud dárci uvádí, že důvěřuje projektu (pol. č. 1), můžeme předpokládat, že důvěřuje především tomu, že je projekt účinný ve svém působení, tzn. ve své hlavní náplni činnosti, kterou je rozvojová pomoc. Stejně tak položka „transparentnost využití peněz“ (pol. č. 9) se v chápání respondentů s největší pravděpodobností vztahuje k efektivnosti a uváženosti ve využívání prostředků při realizaci rozvojové pomoci. Je-li organizace transparentní ve využívání peněz, znamená to, že finanční prostředky využívá dobře a tudíž nemá před dárci co skrývat.

Pro dokreslení míry spokojenosti dárců s projektem Adopce na dálku[®] uvedme odpovědi respondentů na otázky týkající se podávání stížností. Ukázalo se, že každý 14. dárci (tj. 7%) se v minulosti obrátil na Arcidiecézní charitu Praha se stížností. Důvodem bývá nejčastěji

Tab. č. 9

Hodnocení dílčích oblastí projektu						
		největší spokojenost	vysoká spokojenost	střední spokojenost	malá spokojenost	žádná spokojenost
výsledky pro celou sadu	Podíl odpovědí (N = 262)	54	30	12	2	2
	Podíl případů (N = 262)	387	215	87	18	12
1. důvěryhodnost projektu		65	27	6	0	1
2. dodržování smluvených podmínek (dopisy od dítěte atd.)		65	23	9	1	2
3. vstřícnost pracovníků při telefonním styku		63	20	13	4	1
4. vstřícnost pracovníků při osobním styku		59	23	14	3	2
5. vybavenost pracovníků informacemi		56	26	14	1	1
6. včasnost písemných odpovědí		51	29	9	7	5
7. úroveň propagačních materiálů		48	33	14	3	1
8. úroveň písemné korespondence		46	39	9	4	2
9. transparentnost využití peněz		44	37	16	1	2
10. úroveň internetových stránek		38	40	20	2	1

Pozn. k tab. č. 9: Varianty odpovědí „nedokážu posoudit“ patří v tomto případě z věcného hlediska do kategorie „missings“.

chybějící korespondence nebo vysvědčení podporovaného dítěte. Ne příliš uspokojivá je skutečnost, že jen polovina dárců byla spokojena se způsobem, jakým byla jejich stížnost vyřízena (47% spokojeno, 53% nespokojeno). Bylo ověřeno, že existuje jen malá skupina dárců, kteří někdy uvažovali o podání stížnosti, aniž by ji nakonec podali. V našem souboru patřily do této skupiny 2% respondentů; latentní nespokojenost tedy není problémem.

4.3. Účinnost různých způsobů propagace projektu Adopce na dálku®

Projekt Adopce na dálku® využívá různé způsoby propagace a prezentace svých aktivit. Výzkum zjišťoval, nakolik jsou jednotlivé způsoby efektivní ve své schopnosti oslovit potenciální dárce. Respondenti odpovídali na otázku, který ze způsobů propagace je nejvíce oslovil při jejich rozhodování zapojit se do projektu. Výsledky ukazuje druhý sloupec tabulky č. 10. Ukázalo se, že rozšiřování projektu napomáhá ve velké míře skutečnost, že dárce často sdílejí své osobní zkušenosti s projektem se svým blízkým okolím. Třetina respondentů uvedla, že se pro účast v projektu rozhodla na základě zkušenosti svých známých. Druhým nejčastěji uváděným způsobem je prezentace projektu v tištěných médiích. 22% respondentů odpovědělo, že je při jejich rozhodování nejvíce oslovily články v novinách a časopisech.

Televize oslovila 13% dárců, kteří odpovídali na naši otázku, což je srovnatelné s výsledkem pro internet a prezentaci prostřednictvím letáků. Na posledním místě uváděli respondenti rozhlas (6%) a akce pořádané Arcidiecézní charitou Praha (1%).

Abychom si udělali představu o účinnosti jednotlivých médií, tzn. o jejich schopnosti přesvědčit potenciální dárce, aby se do projektu zapojili, musíme zohlednit také to, jak často se informace o projektu v jednotlivých typech médií objevují. Proto výzkum zjišťoval, v kterých médiích se respondenti s projektem Adopce na dálku® nejčastěji setkávali. Odpovědi shrnuje třetí sloupec tabulky č. 10. Více než 40% dárců zaregistrovalo projekt třemi následujícími způsoby: tištěná média (47%), od známých (46%) a v televizi (43%). Více než 20% dárců se s projektem setkala na internetu (26%), na letáku (24%) a v rozhlase (21%). 5% uvedlo, že navštívilo akce pořádané Arcidiecézní charitou Praha. Z výše uvedeného vyplývá, že zdaleka nejúčinnějším způsobem propagace je doporučení známého, který je do projektu již sám aktivně zapojen. Na základě zjištěných údajů můžeme konstatovat, že propagace projektu mezi známými je v získávání nových dárců úspěšná z 58% (sl. 4 tab. č. 10). Vysokou účinnost ukazují také odpovědi respondentů na další skupinu otázek, která zjišťuje, jak komunikují o projektu se svým okolím. 81% dárců uvedlo, že známí vědí o jejich účasti v projektu. 53% z celkového počtu dárců zkusilo aktivně své okolí pro projekt získat a 79%

Tab. č. 10

Frekvence využívání a účinnost různých způsobů propagace						
Sloupec č. 1	Sloupec č. 2		Sloupec č. 3		Sloupec č. 4	
	<i>Který způsob vás nejvíce oslovil při rozhodování zapojit se do projektu?</i>		<i>Kde všude jste se s projektem setkal(a)?</i>		<i>Účinnost jednotlivých způsobů propagace (absol. četnost sl.č. 2 / absol. četnost sl.č. 3)</i>	
	N = 242		N = 261			
	údaje v %	pořadí	% případů*	pořadí	údaje v %	pořadí
tiskoviny (noviny, časopisy)	22	2.	47	1.	42,3	2.
známý	29	1.	46	2.	57,5	1.
TV	13	3.	43	3.	28,3	5.
internet	12	4.	26	4.	41,8	4.
leták	11	5.	24	5.	41,9	3.
rozhlas	6	6.	21	6.	27,8	6.
akce pořádané charitou	1	7.	5	7.	23,0	7.

* Celkový součet přesahuje 100%, protože respondenti měli možnost označit více variant odpovědi.

z nich (tj. 42% z celkového počtu) se to podařilo. Vysoká účinnost osobního doporučení vyplývá z jeho maximálního zacílení; dárci se ve svém okolí obrací na osoby, u kterých předpokládá, že by je projekt mohl oslovit. Velká ochota dárců aktivně pomáhat při rozšiřování projektu předpokládá jejich osobní spokojenost s fungováním projektu (míře spokojenosti dárců se věnuje kapitola 4.2.). Pro každý charitativní projekt, který se uchází o finanční podporu individuálních dárců, je důležité znát a naplňovat jejich očekávání. Z tohoto důvodu výzkum zjišťoval, jaké atributy projektu Adopce na dálku[®] považují jeho dárci za nejdůležitější pro své zapojení a setrvání v projektu. V rámci předvýzkumu bylo zformulováno 14 takových atributů. Dárci v dotazníku hodnotili pomocí pětibodové škály důležitost každé z těchto 14 položek s možností vyjádřit, že daná kvalita projektu chybí. Výsledky ukazuje tabulka č. 11, v níž jsou položky seřazeny od nejdůležitější po nejméně důležitou. Index v posledním sloupci tabulky vyjadřuje průměrnou hodnotu, kterou respondenti hodnocenému atributu projektu přiřadili.

Zjištěné výsledky jsou pro Arcidiecézní charitu Praha důležité z několika důvodů. Identifikují oblasti, které jsou pro dárci nejvíce důležité a na které je tudíž třeba klást v projektu zvýšený důraz. Velký význam těchto informací spatřuji i v tom, že organizaci umožní propagovat

Tab. č. 11

Hodnocení důležitosti jednotlivých atributů projektu						
údaje v %	nejmenší důležitost (1)	malá důležitost (2)	střední důležitost (3)	velká důležitost (4)	největší důležitost (5)	index (min 1, max 5)
1. Adresnost pomoci	3	1	4	13	80	4,7
2. Důvěryhodnost organizace	2	1	6	16	76	4,6
3. Transparentnost využití peněz	3	3	11	21	62	4,4
4. Žádná diskriminace podle náboženství	7	5	13	12	64	4,2
5. Respekt k místní kultuře	4	3	17	23	53	4,2
6. Písemný kontakt s dítětem	6	7	20	15	52	4,0
7. Malé procento na administrativu	5	8	17	26	44	3,9
8. Podpora místních komunit	5	6	25	27	38	3,9
9. Církevní zázemí organizace	26	7	20	16	31	3,2
10. Malá částka ročního příspěvku	9	12	54	12	13	3,1
11. Možnost setkání s dítětem	37	15	23	11	13	2,5
12. Možnost účasti ve skupině dárců	57	8	18	6	12	2,1
13. Snížení daňového základu	65	12	17	5	2	1,7
14. Společenská prestiž	81	9	7	1	2	1,3

projekt v souladu s očekáváním dárců. V prezentaci projektu Adopce na dálku[®] by měl být kladen důraz především na adresnost poskytované pomoci, na transparentní využití finančních prostředků od dárců a na skutečnost, že projekt je realizován Arcidiecézní charitou Praha, která má s jeho provozováním dlouholeté zkušenosti a pomáhá ke vzdělání mnoha tisícům dětí.

4.4. Komunikace dárce s podporovaným dítětem

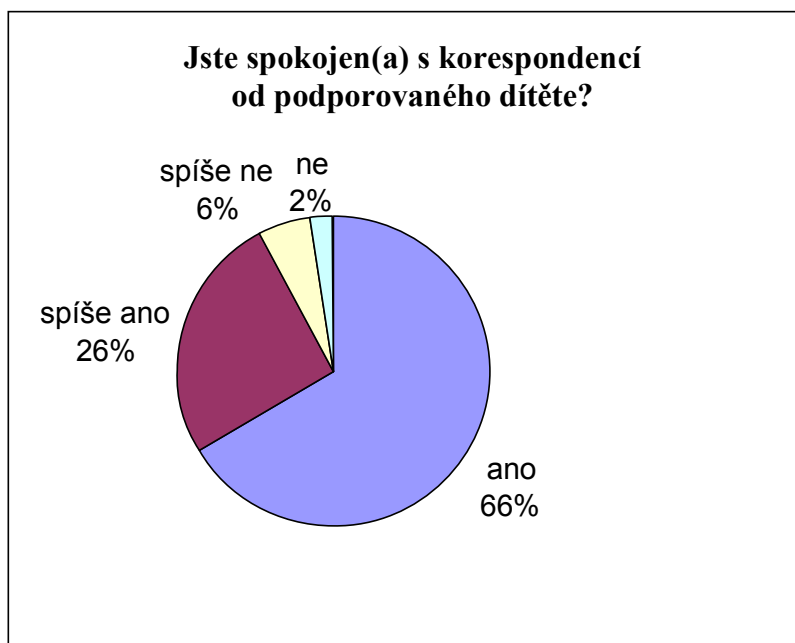
Dopisování mezi dárce a podporovaným dítětem je důležitým prvkem a zároveň společným rysem všech projektů sponzorování dětí z rozvojových zemí. Některé jeho kladné i záporné stránky byly zmíněny v kapitole Úvod do problematiky rozvojové pomoci formou sponzorování dětí. Výzkum zjišťoval postoje dárců projektu Adopce na dálku[®] k dopisování s podporovanými dětmi i míru jejich spokojenosti s touto oblastí.

4.4.1. Dopisy od podporovaných dětí dárcům

Dopisy od “svých” dětí dostává 97% dárců. 3% uvedli, že dopisy nedostávají a přibližně polovina z nich upozornila na tuto skutečnost Arcidiecézní charitu Praha, která prostřednictvím partnerské organizace identifikuje důvod, proč dítě nepíše, popř. zajistí, aby byla korespondence obnovena nebo zahájena. Ti, kteří dopisy nedostávají a ani na tuto

skutečnost v minulosti neupozornili, jsou zřejmě do projektu zapojeni jen krátce nebo o korespondenci s dítětem nemají zájem. Míru spokojenosti dárců s korespondencí od dítěte ukazuje graf č. 4. Většina dárců projektu Adopce na dálku[®] je spokojena s korespondencí od podporovaného dítěte.

Graf č. 4

Výzkum ukázal, že skutečnost, zda dárci dopisy od dítěte dostávají a míra jeho spokojenosti s nimi, úzce souvisí s jeho celkovou spokojeností s projektem (kap 4.2.1.). Nikdo z respondentů, kdo dopisy od dětí nedostává (3% z celkového počtu), neudělil projektu celkovou známku 1. Naopak ti, kteří dopisy dostávají (97% z celkového počtu), hodnotí projekt na výbornou a 33% uděluje známku horší než 1. Z respondentů, kteří jsou s korespondencí spokojeni (92% z celkového počtu), hodnotí projekt výborně 69% a 31% uděluje známku horší než 1. Naopak ti, kteří s komunikací s dítětem spokojeni nejsou (8% z celkového počtu), je pouze 20% bezvýhradně spokojeno; 80% hodnotí projekt horší známkou než 1.

Dárci ve výzkumu hodnotili i některé dílčí oblasti související s dopisováním, např. obsahovou a informační bohatost dopisů od dětí, roli dopisů od dětí při kontrole využívání finančních prostředků v projektu; dárci odhadovali také přístup dětí k dopisování i k celému projektu a svoji schopnost představit si podmínky, v kterých podporované dítě žije. Tabulka č. 12 ukazuje výsledky dotazování. Tučně je zvýrazněna kategorie, v které se umístil medián.

Tab. č. 12

Postoje vztahující se k dopisování mezi dárce a dítětem								
údaje v %, N od 254 do 263								
	souhlas nejsilnější → nejslabší			ani souhlas ani nesouhlas	souhlas nejslabší → nejsilnější			
Zprávy od dítěte jsou živé a obsahově bohaté.	19	30	9	13	13	9	7	Zprávy od dítěte jsou formální a obsahově chudé.
Dopisy od dítěte jsou jednou z forem kontroly toho, že jsou finanční prostředky využívány řádně.	36	31	9	8	4	6	6	Dopisy od dítěte nesouvisí s řádným využíváním finančních prostředků.
Prostřednictvím dopisů se mohou dozvědět řadu informací o kultuře, ve které dítě žije.	13	25	20	11	10	13	8	Dopisy nepřináší žádnou informaci o kultuře, ve které dítě žije.
Mám pocit, že si dokážu představit prostředí a podmínky, ve kterých děti žijí.	21	40	20	10	4	4	1	Mám pocit, že prostředí a podmínkám, v kterém děti žijí, nerozumím.
„Mé“ dítě chápe podstatu projektu.	38	34,5	8,5	15	2	1	1	„Mé“ dítě spíše nechápe podstatu projektu.
Z toho, co děti píšou je vidět, že píšou dopisy rády.	24	28	14	17	8	5	4	Děti píšou dopisy z povinnosti.
Děti rády dopisy od dárců dostávají.	40	31	8	17	1	2	1	Dětem jsou dopisy od dárců lhostejné.
Komunikace s dítětem je pro projekt klíčová; bez ní projekt nemá smysl.	24	24	10	19	9	7	7	Projekt by mohl existovat i bez písemné komunikace mezi dítětem a dárce.

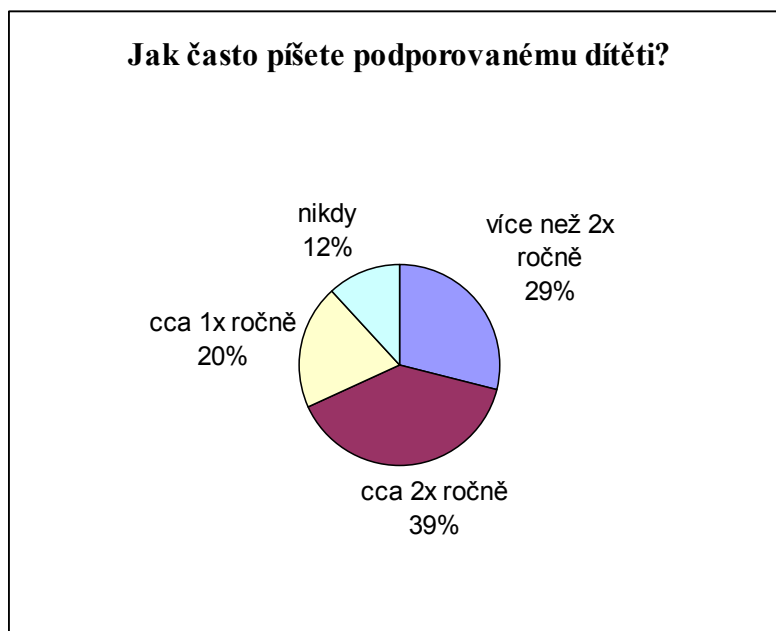
Arcidiecézní charita Praha zajišťuje dárce s pomocí dobrovolníků překlad dopisů z/do angličtiny. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že této možnosti využívá 9% dárce a pouze 5% uvedlo, že o této službě neví. S překlady je spokojeno 86% dárce. Zbývajících 13% se přiklonilo k odpovědím „spíše nespokojen“ nebo „nespokojen“.

4.4.2. Dopisy od dárců dětem

Zatímco podporované děti mají povinnost posílat dvakrát ročně dopisy a partnerská organizace zajišťuje, aby k tomu měly co nejlepší podmínky, dárce nejsou k psaní dopisů vedeni a svobodně se rozhodují, zda dítěti budou psát či nikoli. Graf č. 5 ukazuje, že 88% dárce dítěti dopisy posílá a pouze 12% dopis zatím nikdy neposlalo. Mezi důvody, proč dárce dopisy neposílají, patří jazyková bariéra (30%), nedostatek času (24%), neschopnost nalézt

téma dopisu (18%) a nezájem (1%). 27% respondentů zaškrtno většinou bez bližší specifikace variantu odpovědi „jiné“.

Graf č. 5

Dárci byli dotázáni, zda by se do projektu zapojili i bez možnosti komunikovat s podporovaným dítětem. 37% respondentů odpovědělo ano, 32% spíše ano, 12% spíše ne a 3% ne. Ke kladné odpovědi se přikláněli ve větší míře lidé ve věku nad 66 let, lidé v kategorii neproduktivní a ti, kteří jsou celkově s projektem velmi spokojeni. Naopak k záporné odpovědi tendovali mladí lidé do 25 let, lidé v kategorii produktivní a ti, kteří projekt hodnotí jinou známkou než výborně. Na základě odpovědí respondentů můžeme konstatovat, že většina z nich by projekt Adopce na dálku[®] podporovala i bez písemného kontaktu s podporovanými dětmi. Domnívám se, že tento výsledek svědčí spíše o velké důvěře současných dárců k projektu a nelze ho aplikovat na všechny potenciální dárcy, tzn. nelze učinit závěr, že zrušením přímého kontaktu mezi dárcem a obdarovaným by projekt přestal být atraktivní pouze pro 15% z těch, kteří by se za současných podmínek do projektu zapojili. Současní dárci mají s projektem osobní zkušenost, přesvědčili se (částečně také díky přímé korespondenci s příjemcem pomoci), že projekt funguje, získali v něj důvěru, na základě které již nepotřebují další důkazy v podobě dopisů od dítěte. Noví dárci naopak svou důvěru k organizaci teprve budují a je pravděpodobné, že by na položenou otázku odpověděli jinak, tedy s menší ochotou zapojit se do projektu bez korespondence s dítětem.

Většina respondentů si podle výzkumu uvědomuje, že je komunikace mezi dárcem a dítětem pro projekt Adopce na dálku[®] klíčová a že bez ní nemá projekt smysl. Na sedmibodové škále představující kontinuum, jehož jeden pól představuje názor „komunikace je klíčová, bez ní nemá projekt smysl“ a druhý pól názor „projekt může existovat bez komunikace“, se většina dárců (58%) přiklonila k prvnímu pólu: modální kategorií se staly první dva body škály, medián se umístil na třetím bodě škály. Tab. č. 12 ukazuje, že 23% odpovědí je blíže postoji, který nehodnotí korespondenci jako pro projekt klíčovou, a 19% respondentů odpovědělo střední kategorií ani souhlasu ani nesouhlasu s oběma protikladnými výroky.

Nakolik je pro dárci komunikace s dítětem důležitá, by mohl odhalit i jejich přístup ke korespondenci s dítětem po dostudování dítěte a skončení jeho účasti v projektu. Dárcům byla proto položena otázka, zda očekávají komunikaci s dítětem i po „adopci“. 36% dárců odpovědělo kladně, 8% záporně a více než polovina dárců (55%) neví.

4.4.3. Obsahová analýza dopisů dárců podporovaným dětem

V souvislosti s diskusemi o přínosu či škodlivosti dopisování mezi dárci a podporovanými dětmi (viz kapitola Úvod do problematiky rozvojové pomoci formou sponzorování dětí) byla provedena obsahová analýza dopisů dárců dětem. Podkladem byly dopisy napsané během prvního pololetí roku 2006, které dárci zaslali Arcidiecézní charitě Praha k překladu do angličtiny. Nejde tedy o zcela reprezentativní výběr analyzovaných dopisů. Dopisy, které psali dárci přímo v angličtině a odesílali je do cílových zemí bez zprostředkování Arcidiecézní charity Praha, nemohly být analyzovány. Počet analyzovaných dopisů byl 118, celkový počet záznamů dosáhl 655. Postup analýzy spočíval v identifikaci témat a četnosti jejich výskytu v dopisech od dárců. Celý obsah dopisu byl vždy rozdělen do sledovaných kategorií, nejkratší dopisy obsahovaly např. jen dvě až tři témata, obsažnější dopisy obsadily naopak téměř všechny kategorie. Průměrný počet témat v jednom dopise dosáhl 5,6.

Nejčteněji zastoupenými tématickými okruhy byly:

1. Informace o České republice, zejména o aktuálním počasí a ročním období, popis přírody, školního systému, svátků a zvyků spojených s jejich slavením. Objevily se i informace minulém režimu a další témata spojená s naší kulturou.
2. Různá vyjádření, která lze interpretovat buď jako zdvořilostní fráze nebo jako vyjádření budující a posilující vztah mezi odesílatelem a adresátem dopisu. Nejčastěji se objevovalo

poděkování dárce za dopis či obrázek, které dítě poslalo, dále vzkaz všeho nejlepšího a srdečným pozdravů rodině dítěte, přání k novému roku, k Velikonocům či k narozeninám.

3. Informace o dárci nebo členech jeho rodiny: věk, koníčky, popis toho, jací jsou, co mají rádi, co dělají a jaké mají povolání.

4. Povzbuzení ke studiu, pochvala nebo pokárání za školní výsledky nebo i explicitní vyjádření toho, že vzdělání je pro uplatnění člověka v životě důležité.

Tabulka č. 13 ukazuje podrobné výsledky obsahové analýzy dopisů. Na základě těchto údajů lze konstatovat, že témata, která na dítě působí jednoznačně nevhodně, se vyskytují v 17% dopisů od dárců. Jedná se o jedno pozvání do České republiky, které může dávat dítěti falešné naděje, že se dostane do Evropy, kde v jeho pohledu není bída a kde bude vést spokojený život. Dále mohou být nevhodné zmínky o luxusních dovolených, které mohou zviditelňovat propastné rozdíly v životní úrovni bohatých dárců a dětí žijících pod hranicí chudoby

Tab. č. 13

Obsahová analýza dopisů dárců podporovaným dětem		
Témata	Četnost	% případů
1. počasí v ČR	69	58,5
popis našich svátků	22	18,6
zmínka o školním systému v ČR	20	16,9
obecné informace o ČR (pěstované plodiny, minulý režim, kultura atd.)	24	20,3
zmínka o přírodě v ČR	13	11,0
Celkem - informace o České republice	148	
2. poděkování za dopis, obrázek atd. od dítěte; vyjádření radosti z dopisu	76	64,4
poslání pozdravů rodině dítěte	58	49,2
přání k narozeninám	17	14,4
přání k Velikonocům	10	8,5
přání k novému roku	4	3,4
pozvání do ČR	1	0,8
ujistění o modlitbách	19	16,1
Celkem - fráze posilující pouto mezi dárce a dítětem	185	
3. o dárci nebo členech jeho rodiny (věk, hobby, co dělají, jací jsou atd.)	91	77,1
o zahraniční nebo jinak luxusní dovolené dárce (často lyže...)	16	13,6
o osobních problémech, potížích v práci, nemocech v rodině atd.	25	21,2
o práci, zaměstnání dárce nebo členů jeho rodiny	22	18,6
smrt v rodině dárce	4	3,4
vysvětlení, že dárce nemůže přijet na návštěvu	3	2,5
explicitní vyjádření o důležitosti vzdělání	7	5,9
povzbuzení ke studiu, pochvala nebo pokárání za školní výsledky	85	72,0
Celkem - informace o dárci a jeho rodině	253	
4. informace o tom, že dárce odeslal dítěti peníze	3	2,5
informace o tom, že k dopisu přikládá dárce dárek nebo fotografii	39	33,1
omluva za opožděné napsání dopisu	27	22,9
Celkem - ostatní	69	
Celkový počet záznamů / celkový počet analyzovaných dopisů	655	118

(ve 13,6% sledovaných dopisech). Vzhledem k systému a pravidlům projektu Adopce na dálku[®], s nimiž jsou dárci obeznámeni, je nevhodná také informace o finanční částce odeslané na podporu dítěte (2,5% dopisů). Podporované dítě nebo jeho rodina by mohla na sociálním pracovníkovi vyžadovat hotovost, o které dárci informuje v dopise. Z mnoha důvodů to však není možné. Částka využitá na podporu dítěte je menší než dárcem darovaný obnos (administrativní náklady projektu, projekty na rozvoj komunit, nestejný podíl finančních prostředků využitých každým podporovaným dítětem) a navíc hotovost není dětem ani rodinám předávána z důvodu možného zneužití. Namísto toho pracovníci projektu hradí potřebné náklady za dítě (školné atd.) nebo dítěti předávají již zakoupené zboží (uniformu atd.).

Není vyloučené, že i další témata mohou mít na dítě a jeho postoje negativní důsledky. Tuto skutečnost však nelze ověřit bez dlouhodobého zkoumání přímo v místě působnosti projektu.

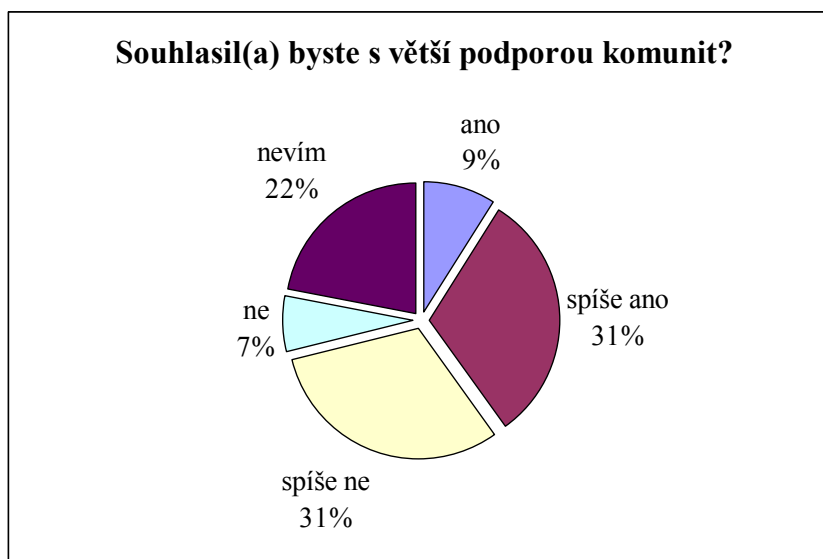
4.5. Postoje dárců k aktuálním otázkám souvisejícím s projektem Adopce na dálku[®]

4.5.1. Komunitní rozvojové programy vs. individuální podpora konkrétních jedinců

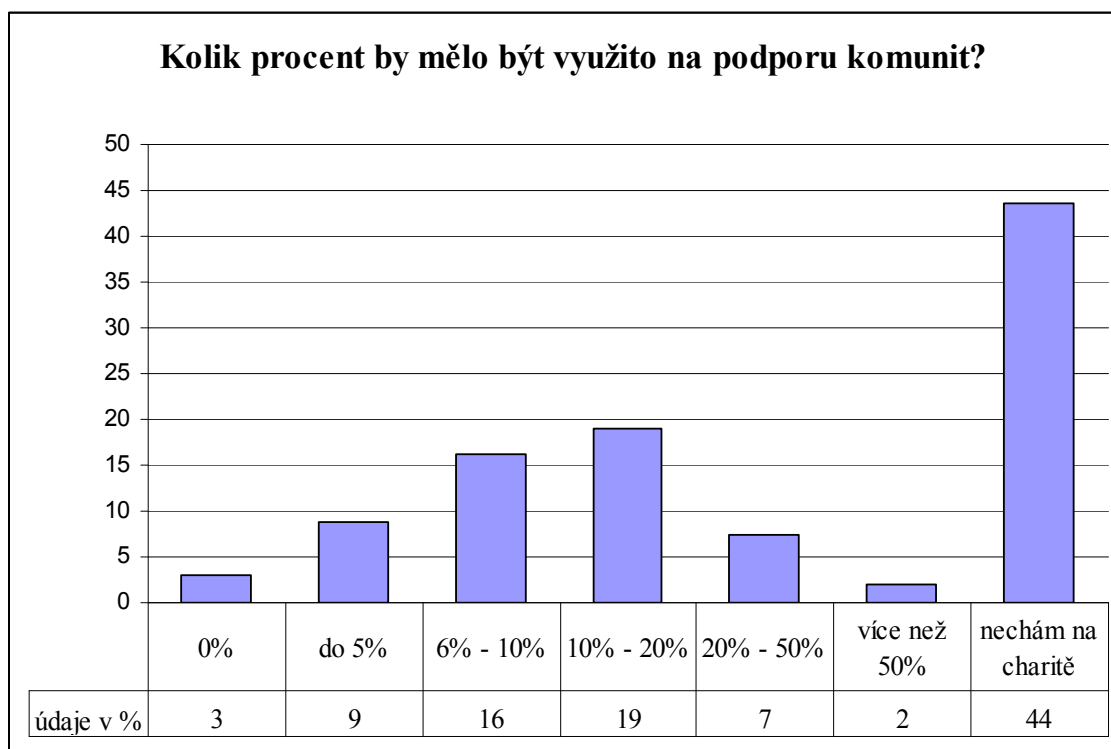
Celosvětovým trendem v oblasti rozvojové pomoci formou sponzorování dětí je podpora vzdělání prostřednictvím projektů zaměřených na rozvoj celých komunit, škol atd. (viz kap. Úvod do problematiky rozvojové pomoci formou sponzorování dětí). Arcidiecézní charita Praha sice využívá větší část prostředků na podporu konkrétních dětí zapojených do projektu a na rozvoj komunitních programů vyčleňuje maximálně 20% z příspěvků od dárců, ale zároveň jednoznačně sleduje tendenci zvyšování podílu prostředků na podporu komunit. V této souvislosti je nutné poznamenat, že v tomto ohledu je postup Arcidiecézní charity Praha v České republice zatím ojedinělý a pokrokový. Ostatní organizace prezentují pouze individuální podporu konkrétních jedinců. Pro české dárci projektů sponzorování dětí je podpora komunit novinkou, na kterou si teprve zvykají. Někteří dárci se k podporovaným dětem silně citově vážou, považují ho za člena své rodiny. Nejsou výjimkou případy, kdy dárci dítěti odkázal svůj majetek nebo jeho část v závěti. Tento jejich postoj by mohl vést k nesouhlasu s podporováním celých komunit na místo „jejich“ dítěte.

Výzkum přináší objektivní zjištění, jaký postoj dárci ke komunitním projektům zaujímají. V rámci výzkumného šetření byla dárcům položena otázka, zda by souhlasili s tím, aby byly v rámci projektu Adopce na dálku[®] ve větší míře podporovány komunity. Bylo zjištěno, že

Graf č. 6

Graf č. 7

pouze 9% dárců jednoznačně souhlasí; téměř třetina dárců odpověděla „spíše ano“. Rozhodně nesouhlasí 7% a opět téměř třetina se přiklání k odpovědi „spíše ne“. Velký podíl dárců (22%) zatím na tuto otázku nemá jednoznačný názor (graf č. 6). Na otázku: „Jaké procento z příspěvků dárců by mělo být využito na podporu komunit“, odpověděli dárce téměř v polovině případů, že tuto otázku nechají na rozhodnutí Arcidiecézní charity Praha. Souhrnné výsledky na tuto otázku uvádí graf č. 7.

4.5.2. *Postoje dárců k financování nákladů na administraci projektu*

Arcidiecézní charita Praha využívá na administrativní a jiné náklady spojené s realizací projektu Adopce na dálku[®] maximálně 8% z přijatých darů. Do výzkumu byla zařazena otázka na toleranci dárců ke zvyšování tohoto procenta. Tabulka č. 14 ukazuje, kolika

Tab. č. 14

Tolerance ke zvýšení nákladů na provoz projektu	
údaje v %, N = 258	
zvýšení o 1% - 4%	28
zvýšení o 5% - 8%	14
zvýšení o 9% - 12%	6
zvýšení o 12% - 16%	0
zásadně nezvyšovat	13
rozhodnutí nechám na charitě	39

procentní zvýšení ze současného 8% by dárce tolerovali. Z odpovědí lze usoudit, že by dárce tolerovali spíše menší zvýšení procenta na provoz projektu, maximálně osmiprocentní. 13% dárců si nepřeje jakékoli zvyšování tohoto procenta a poměrně velké množství dárců (39%) nechává opět rozhodnutí na Arcidiecézní charitě Praha. Podíl těch, kteří by nechali rozhodnutí o finančních prostředcích určených na provoz projektu na Arcidiecézní charitě Praha, je ještě vyšší u otázky, zda považují u konkrétních položek, jako je např. propagace projektu nebo zkvalitnění překladů, zvýšení procenta využívaných finančních prostředků za potřebné a smysluplné. Ze všech sedmi položek by dárce považovali za smysluplné zvýšení částky využívané na propagaci projektu, naopak nezvyšovali by peníze určené na akce pro dárce projektu. U ostatních položek nechávají rozhodnutí na Arcidiecézní charitě Praha (viz tab. č. 15).

Tab. č. 15

Potřebnost a smysluplnost zvýšení využívaných finančních prostředků		
údaje v %, N od 255 do 260		
	modus	medián
větší propagace	spíše ano	spíše ano
<i>více akcí pro dárce</i>	<i>spíše ne</i>	<i>spíše ne</i>
zkvalitnění překladatelské služby	nechám na charitě	ani ano, ani ne
profesionalizace zaměstnanců	nechám na charitě	ani ano, ani ne
větší kontrola využívání fin.prostředků	nechám na charitě	ani ano, ani ne
češti koordinátoři v cílových zemích	nechám na charitě	spíše ano
vydávat magazín projektu	nechám na charitě/ne	spíše ne

5. Shrnutí výsledků výzkumu

Výsledky provedeného výzkumu poskytují první systematický popis charakteristik skupiny dárců projektu Adopce na dálku[®], která zahrnovala v době výběru výzkumného vzorku 12.738 osob. Ukázalo se, že do projektu se nejčastěji zapojují rodiny, které představují polovinu skupiny dárců. Třetina je tvořena jednotlivci a 16% zastupují nejrozličnější skupiny dárců, mezi nimiž jsou nejčastěji farnosti či různá církevní společenství, školy, skupiny kamarádů a pracovní kolektivy. V porovnání s celkovou populací České republiky tvoří dárci specifickou skupinu, která se vyznačuje především vysokým procentem vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných lidí, převahou žen a lidí s katolickým vyznáním. Zdaleka nejvýrazněji se tento rozdíl projevuje mezi celkovou populací a skupinou dárců v kategorii vzdělání. Mezi dárci je 59% lidí s vysokoškolským vzděláním, což je 6,5 krát více než v celé populaci. Výzkum přinesl i informace o subjektivně vnímané finanční náročnosti projektu. Účast na projektu Adopce na dálku[®] není pro dvě třetiny dárců finančně náročná; třetina uvedla, že musí kvůli projektu trochu šetřit. Subjektivně vnímaná finanční náročnost projektu je ovlivněna ekonomickou aktivitou dárce, tím, jak hodnotí svůj příjem, stupněm dosaženého vzdělání a v neposlední řadě také pohlavím, protože muži hodnotí projekt ve větší míře než ženy jako finančně nenáročný.

Výzkum se věnoval otázce motivací dárců k účasti v projektu Adopce na dálku[®]. Nejčastější motivací, ke které se přiklonilo 80% dárců, jsou vzory chování získané od rodičů a výchova k pomoci druhým. Více než polovina dárců uvedla další dva důležité motivační faktory, k nimž patří velmi dobré materiální podmínky a prožitek určitého zlomového okamžiku nebo tragédie v životě, při které pochopili důležitost lidské solidarity. Dárci si na projektu Adopce na dálku[®] nejvíce cení adresnosti poskytované pomoci a důvěryhodnosti organizace, která je zajišťuje. Opakovaně se ve výzkumu ukázalo, že značnou důležitost přikládají dárci také transparentnosti využívání finančních prostředků. Dárci by uvítali ještě více informací o tom, jak přesně jsou jejich prostředky využívány, což lze usoudit z toho, že 62% dárců přisuzuje transparentnosti nejvyšší stupeň důležitosti, zatímco pouze 44% dárců je s transparentností bezvýhradně spokojeno.

V oblasti hodnocení projektu byla zjištěna vysoká míra spokojenosti dárců s projektem, jak v celkovém hodnocení, tak v hodnocení jeho dílčích oblastí. Dárci důvěřují Arcidiecézní charitě Praha, že v cílových rozvojových zemích realizuje účinnou rozvojovou pomoc, a jsou také spokojeni s tím, jak organizace zajišťuje kontakt s dárci a prezentaci projektu v České

republice. Toto zjištění ukazuje na převažující tendenci, nikoli na postoj všech dárců ke všem zjišťovaným oblastem. Největší míra nespokojenosti a tedy největší potřeba zlepšení se ukázala ve dvou dílčích oblastech, kterými je již zmíněná transparentnost využití finančních prostředků a úroveň prezentace projektu na webových stránkách. Naopak nejlépe byla hodnocena důvěryhodnost projektu. Podnětem ke zlepšení současné situace jsou i výsledky výzkumu týkající se stížností. Se stížností se v minulosti na Arcidiecézní charitu Praha obrátilo 7% dárců a polovina z nich nebyla spokojena s tím, jak byla jejich stížnost vyřízena.

Popularita projektu Adopce na dálku[®] od jeho založení v roce 1993 stále roste. Rok 2001 je důležitým mezníkem, kdy se novému vedení projektu podařilo díky progresivnějšímu přístupu k propagaci nastartovat neobvykle rychlý růst počtu dárců, který trvá dodnes. Projekt se od roku 2001 stává populárnějším nejen uvnitř církve, ale i mimo ni; ve větší míře než dříve se do něj zapojují lidé mladšího věku. Ačkoli mezi strategické cíle Arcidiecézní charity Praha nepatří expanzivní reklamní politika se snahou získávat pro projekt Adopce na dálku[®] množství nových dárců, pohybuje se počet nových zájemců o podporu projektu dlouhodobě kolem 200 měsíčně. Vysvětlení této skutečnosti spočívá ve velmi aktivním přístupu stávajících dárců k propagaci projektu v okruhu jejich známých. 53% z celkového počtu dárců zkoušelo aktivně své okolí pro projekt získat a 79% z nich (tj. 42% z celkového počtu) se to podařilo. Třetina respondentů uvedla, že se pro účast v projektu rozhodla na základě zkušenosti svých známých. Ukázalo se, že doporučení známého je zdaleka nejúčinnějším způsobem propagace. Mezi médii je v účinnosti na prvním místě tisk (časopisy, noviny).

Výzkum se zaměřil detailně na dopisování mezi dárci a podporovanými dětmi, které je jedním z důležitých prvků celého projektu. Bylo potvrzeno, že dárci mají značný zájem o dopisování s podporovanými dětmi a výměně korespondence přikládají poměrně velkou důležitost. Pouze 12% dárců nikdy dopis dítěti neposlalo, což zdůvodňují většinou jazykovou bariérou nebo nedostatkem času či témat, o kterých by psali. Většina dárců projektu Adopce na dálku[®] je zároveň s korespondencí od podporovaného dítěte spokojena, dopisy od dítěte hodnotí většina dárců jako obsahově bohaté a živé. Děti podle jejich odhadu dopisy rády píší i dostávají. Zjištěné postoje naší skupiny dárců neukázaly na jakoukoli problematičnost v oblasti dopisování s podporovanými dětmi. Jiné zdroje (viz kapitola č.1.3. této práce) však naznačují, že právě dopisování mezi dárci a dětmi je obecně předmětem kritiky u projektů sponzorství. Z toho důvodu jsem výzkum doplnila obsahovou analýzou dopisů od dárců adresovaných podporovaným dětem. Tato analýza přináší přehled nejčastěji komunikovaných témat, kterými jsou informace o samotném dárci, jeho rodině, o české zemi a kultuře. Mírně

znepokojující je fakt, že 17% dárců uvádí v dopisech citlivé výroky, které by mohly v dítěti vyvolat pocity méněcennosti jeho kulturního prostředí při srovnávání své životní úrovně s tou, kterou popisují dárce v dopisech. Některé z těchto výroků mohou vést také k tomu, že se dítě začne spoléhat na podporu svého dárce, protože z dopisu vycítí naději na větší podporu v budoucnu, což může utlumit jeho vlastní snahu a aktivitu. Velmi přínosné by bezesporu bylo analyzovat tento problém přímo v prostředí, kde k případným negativním vlivům na děti dochází, tzn. v jejich zemi a místě bydliště. Již nyní je však možné doporučit Arcidiecézní charitě Praha, aby dárce ve větší míře informovala o možných negativních účincích jejich korespondence a vypracovala k tomuto účelu pravidla a doporučení.

Další analyzovanou oblastí byly navazující rozvojové programy na podporu komunit, ve kterých žijí děti podporované v rámci projektu Adopce na dálku[®]. Celosvětově se prosadil trend nepřímé podpory dětí prostřednictvím rozvoje komunit, z kterých děti pocházejí, protože tato metoda rozvojové pomoci je k místním komunitám citlivější (viz kapitola č.1.3.). Arcidiecézní charita Praha využívá na podporu komunit maximálně 20% z příspěvků. Dárce se v této otázce vyjádřili v souladu se svým důrazem na adresnost podpory. Jejich postoj je spíše zdrženlivý; pouhých 9% dárců by souhlasilo s větší podporou rozvoje komunit. Zajímavá je však skutečnost, že při rozhodování o výši procenta využívaných na podporu komunit by téměř polovina dárců nechala toto rozhodnutí na Arcidiecézní charitě Praha.

Poslední analyzovanou problematikou byla tolerance dárců vůči zvyšování procenta z příspěvků využívaných na administrativní zajištění projektu Adopce na dálku[®]. V současné době využívá Arcidiecézní charita Praha 8% z příspěvků na administraci projektu. I v této citlivé a poměrně sledované otázce dalo přibližně 40% dárců důvěru Arcidiecézní charitě Praha, aby sama rozhodla, o kolik procent je případně potřeba zvýšit dané procento. Pouze 13% dárců je zásadně proti jakýmkoli změnám v této otázce.

Závěr

V prvním pololetí 2006 byl zpracován výzkum dárců projektu Adopce na dálku[®] Arcidiecézní charity Praha s cílem podrobné deskripce této skupiny, zjištění základních socio-demografických charakteristik, motivací dárců k účasti na projektu, míra jejich spokojenosti s projektem a jeho dílčími oblastmi, postoje k různým aktuálním tématům týkajících se projektu a jeho dalšího rozvoje. Metodou výzkumu bylo dotazníkové šetření vzorku 500 náhodně vybraných dárců. Návratnost dotazníků byla i přes původní očekávání poměrně nízká na úrovni 55%. Zkreslení rozboru struktury dárců projektu Adopce na dálku[®] z důvodu nízké návratnosti dotazníků není možné spolehlivě vyloučit, ačkoli bylo ukázáno, že k vychýlení výsledků spíše nedošlo. Reprezentativnost výsledků týkajících se postojů a zkušeností dárců byla zhodnocena jako velmi pravděpodobná.

Výsledky výzkumu ukazují, kdo se do projektu Adopce na dálku[®] nejčastěji zapojuje a jaké jeho atributy jsou pro dárci nejvíce důležité. Arcidiecézní charita Praha se těší velké důvěře svých dárců a uspokojivý pro ni může být i fakt, že téměř všichni dárci, kteří na výzkumu participovali, jsou s činností organizace spokojeni a dokonce se velmi aktivně podílejí na propagaci projektu Adopce na dálku[®] ve svém okolí. Projekt Adopce na dálku[®] se dynamicky rozvíjí jak v rozsahu poskytované rozvojové pomoci, tak v kvalitě realizovaných aktivit. Informace získané analýzou postojů a zkušeností dárců mohou být podnětem k dalšímu zlepšování a k celkové profesionalizaci projektu.

Výzkum prezentovaný v této práci naznačil především ve své orientační části, že rozvojová pomoc formou sponzorství dětí zahrnuje v praxi mnoho způsobů konkrétní realizace této formy pomoci a nejsou vyloučeny ani vedlejší nezamýšlené negativní dopady této činnosti. Pokud budou projekty sponzorování dětí předmětem dalších výzkumů, bylo by podle mého názoru nejvíce přínosné, aby se zaměřily jednak na analýzu dopadů tohoto projektu přímo cílových zemích, v místech realizace rozvojové pomoci a dále na zkušenosti zahraničních organizací, které se realizací projektů sponzorství dětí zabývají mnoho desítek let.

Literatura

ActionAid International. <<http://www.actionaid.org/>>.

Arcidiecézní charita Praha. <www.charita-adopce.cz>.

BASTLOVÁ, Lucie 2006. *ADOPCE NA DÁLKU. Podpora vzdělávání dětí v rozvojových zemích – Indie*. Absolventská práce. Beroun : Svatojánská kolej. Vyšší odborná škola pedagogická.

BBB Wise Giving Alliance. <<http://www.give.org/>>.

BURIÁNEK, Jiří 1988. *Metody a techniky sociologického výzkumu II*. Praha : SPN.

CAFOD. <<http://www.cafod.org.uk/>>.

CASSEN, Robert a kol. 1986. *Does Aid Work?* Oxford : Clarendon press.

CEDOIN 1985 [online]. *One child at a time*. In: New Internationalist, No. 148. Oxford. Dostupné z [http: <http://www.newint.org/issue148/one.htm>](http://www.newint.org/issue148/one.htm).

Compassion. <<http://www.compassion.com/>>.

Český statistický úřad. <<http://www.czso.cz/>>.

DISMAN, M. 2000. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha : Karolinum.

Embassy of India. <<http://www.india.cz/cze/index2.php?section=about-india&document=about-india>>.

FORS : České fórum pro rozvojovou spolupráci. <<http://www.fors.cz/>>.

FRIČ, Pavol a kol. 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice : výsledky výzkumu NROS a AGNES*. Praha : NROS; AGNES.

GOMBA, Pavla 2003. *Slyšíte nás?* Praha : Newfinances.

HOLUB, Alois a kol. 1993. *Rozvojová ekonomika*. Praha : VŠE.

HOKROVÁ, Marie 2004. *Sponzorování dětí v rozvojových zemích*. Bakalářská práce. Praha : Univerzita Karlova.

HOKROVÁ, Marie 2006 [online]. *Vše o adopci : jaké organizace ho realizují a kolik to stojí*. Dostupné z: <<http://vseoadopci.ic.cz/adopce2.htm>>.

HURDOVÁ, M.; NÁDVORNÍK, O. 2005. *Pracovní trh v sektoru rozvojové spolupráce v České republice*. Praha : Člověk v tísni.

- Children international. <<http://www.children.org/>>.
- Christian Children's Fund. <<http://www.christianchildrensfund.org/>>.
- JELÍNEK, Petr a kol. 2003. *Rozvojová politika Evropské unie*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů.
- KRIŠTOFOVÁ, Ivona 2006. *Usnadnění přístupu ke vzdělání a k informacím pomocí projektu Adopce na dálku®*. Diplomová práce. Brno : Masarykova univerzita v Brně.
- KUŘE, M. 1968. *Ekonomický rozvoj v hospodářsky méně vyspělých zemích*. Praha : VŠE.
- MOORE, Art 1998 [online]. *The myth of the needy child?*. In: Christianity Today, No. 05-18-1998, Vol. 42, Issue 6. <Dostupné z: <http://www.ctlibrary.com/ct/1998/may18/8t6016.html>>.
- PERNICOVÁ, Zuzana 2005. *Význam podpory lidských zdrojů v rámci zahraniční rozvojové pomoci*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova.
- Plan International. <<http://www.fosterparentsplan.ca/>>.
- SAMUELSON, Paul; NORDHAUS, William. 1991. *Ekonomie*. Praha : Nakladatelství Svoboda.
- Save the children. <<https://savethechildren.org/>>.
- SHAW, Sue 1989 [online]. *Why you should not sponsor a child*. In: New Internationalist, No. 194. Oxford. Dostupné z: <<http://www.newint.org/issue194/simply.htm>>.
- STALKER, Peter 1982 [online]. *Please do not sponsor this child*. In: New Internationalist, No. 111. Oxford. Dostupné z <<http://www.newint.org/issue111/keynote.htm>>.
- The World Fact Book. <<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/xx.html>>.
- UNICEF. <<http://www.unicef.cz>>. <<http://www.unicef.org/>>.
- Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Child_sponsorship#History_of_child_sponsorship>.
- WILLIAMS, Derek 1982 [online]. *Mountains of paper*. In: New Internationalist, No. 111. Oxford. Dostupné z <<http://www.newint.org/issue111/mountains.htm>>.
- World Food Programme.
<http://www.wfp.org/food_aid/school_feeding/index.asp?section=12&sub_section=>>.
- World Vision. <<http://www.worldvision.org/>>.
- WROE, Martin; DONEY, Malcolm 2004 [online]. *The Rough Guide to a Better World*. London : DFID, Rough Guides. Dostupné z: <<http://www.roughguide-betterworld.com/readOnline/default.aspx>>.

1. Příloha (Dotazník)

Dne 27.1.2006, v Praze

Vážení „adoptivní rodiče“,

děkujeme Vám za podporu projektu **Adopce na dálku[®]** a za Vaši přízeň v minulém roce. Rok 2005 byl pro náš projekt úspěšný. Navázali jsme spolupráci s šesti novými partnerskými organizacemi, které zajišťují fungování projektu v cílových zemích, tzn., že jsme rozšířili působnost projektu do šesti nových oblastí (Thajsko, Kazachstán, 4 nová střediska v Indii). Počet „adoptovaných“ dětí se zvýšil o 1 700. V květnu jsme zahájili stavbu Česko-ugandské nemocnice, v listopadu jsme otevřeli v indickém Honavaru školu pro zdravotní sestry. V druhém pololetí jsme díky Vaší podpoře mohli zrekonstruovat základní školu v indickém Tuticorinu, která byla zničena Tsunami. Pracovali jsme i na zkvalitňování projektu, což se nejvíce projevilo v projektu v Ugandě, který jsme začali zajišťovat prostřednictvím českých koordinátorů. Dosáhli jsme vyšší efektivity i v řadě oblastí, které souvisí s administrativním zajištěním projektu.

Protože je naším cílem v tomto trendu pokračovat a usilovat o další zlepšení, obracíme se na Vás s prosbou o spolupráci. **Můžete nám pomoci vyjádřením svého názoru**, který nám bude cennou zpětnou vazbou a bude reprezentovat Vaše přání ve věci dalšího rozvoje projektu i Vaši spokojenost. Odpovězte prosím na otázky následujícího dotazníku, příp. zaškrtněte či zakroužkujte odpověď, která nejlépe vystihuje Váš názor či Vaši situaci. Záleží nám na tom, abyste odpověděl(a) na všechny uvedené otázky.

Vyplnění dotazníku zabere přibližně 30 – 40 minut. Výsledky budou zpracovány pouze hromadně, jméno ani jiná identifikace nebude uváděna, Vaše anonymita je tedy zaručena. **Vyplněný dotazník prosím odešlete v připravené obálce nejpozději do 10.2.2006. Děkujeme.**

DOTAZNÍK

Zaškrtněte prosím vždy jednu variantu, pokud není uvedeno jinak.

1. Jak dlouho jste do projektu Adopce na dálku[®] zapojen(a)?

Uved'te prosím počet započatých roků:

.....

2. Kdo je ve Vašem případě „adoptivním“ rodičem?

Vaše rodina pouze Vy sám/sama skupina lidí

3. Pokud jde o skupinu prosíme o její bližší charakteristiku:

školní třída pracovní kolektiv dětský zájmový kroužek

farnost

firma škola jiné, prosím uveďte:

.....

.....

.....

4. Pokud „adoptuje“ jako skupina či rodina, kdo byl hlavním iniciátorem? *(zaškrtněte jednu nebo více možností)*

V případě rodiny: matka otec děti babička děda

V případě školní třídy, školy, dětského kroužku:

učitel(ka) ředitel(ka) 1 žák/student žáci/studenti vedoucí

V případě farnosti: farníci farář/pastor

V případě firmy, pracovního kolektivu: vedoucí 1 pracovník skupina

pracovníků

Pokud _____ někdo _____ jiný, _____ prosím _____ uveďte

kdo.....

5. Čím Vás projekt přesvědčil, abyste se do něj aktivně zapojil(a)?

.....

.....

.....

6. Zaškrtněte prosím, kde všude jste se s projektem Adopce na dálku® setkal(a). *Můžete*

zaškrtnout více možností.

a) od známého

b) z TV; uveďte prosím název pořadu:

.....

c) z rádia; uveďte prosím název pořadu:

.....

d) z novin či časopisu; uveďte prosím název tiskoviny:

.....

e) z informačního letáku; uveďte prosím kde byl umístěn:

.....

f) z internetu; uveďte, na jakém webu byly reklama, odkaz na Adopce uvedeny:

.....

g) na některé z akcí, kde projekt Adopce na dálku[®] prezentoval svou činnost; upřesněte

prosím na které:

.....

.....

h) jinak; uveďte prosím při jaké příležitosti:

.....

.....

.....

7. Vzpomeňte si prosím, který ze zdrojů uvedených v předchozí otázce Vás nejvíce oslovil při Vašem rozhodování zapojit se do projektu.

Uveďte prosím písmeno, pod kterým je uveden v otázce č.6:

8. Zakroužkujte prosím, do jaké míry jsou pro Vás následující oblasti důležité. Pokud projektu podle Vašeho názoru daná možnost chybí, zaškrtněte čtvereček v posledním sloupci a zároveň ohodnoťte důležitost číslicemi 1 - 5.

	Důležitost:					toto v projektu chybí
	malá → střední → vysoká					
a) možnost písemného kontaktu s podporovaným dítětem	1	2	3	4	5	☐

b) relativně malá částka ročního příspěvku	1	2	3	4	5	☐
c) společenská prestiž, kterou zapojení do projektu přináší	1	2	3	4	5	☐
d) možnost snížení daňového základu	1	2	3	4	5	☐
e) transparentnost využití peněz od „rodičů“	1	2	3	4	5	☐
f) možnost účastnit se „adopce“ ve skupině s ostatními dárci	1	2	3	4	5	☐
g) respekt k místní kultuře (dítě zůstává v přirozeném prostředí, není ovlivňováno naší kulturou)	1	2	3	4	5	☐
h) adresnost pomoci, možnost podpořit konkrétní dítě	1	2	3	4	5	☐
i) možnost osobního setkání s dítětem	1	2	3	4	5	☐
j) podpora, která nediskriminuje na základě náboženské příslušnosti	1	2	3	4	5	☐
k) důvěryhodnosti organizace, která projekt zajišťuje	1	2	3	4	5	☐
l) církevní zázemí organizace, která projekt zajišťuje	1	2	3	4	5	☐
m) malé procento příspěvku, které je využito na administrativní náklady	1	2	3	4	5	☐
n) možnost podpořit zároveň místní komunitu, v které „adoptované“ dítě vyrůstá	1	2	3	4	5	☐

o) jiné; prosím upřesněte:							☐
.....	1	2	3	4	5		

9. Která z výše uvedených oblastí je pro Vás nejdůležitější? A která je na druhém a třetím místě? Vyplňte, prosím, písmeno, pod kterým jsou uvedeny v otázce č. 8.

1. nejdůležitější: 2. nejdůležitější: 3. nejdůležitější:

10. Jakým způsobem jste si vybíral(a) dítě k adopci na dálku? Pokud podporujete více dětí, uveďte prosím nejčastější variantu.

osobně v ADCH na internetu výběr jsem nechala na pracovnících charity

11. Doporučil(a) byste účast na projektu svým známým?

ano spíše ano spíše ne ne nevím

12. Ví Vaši známí, přátelé, kolegové atd., že „adoptujete“ dítě na dálku? ano

ne

13. Zkoušel(a) jste získat další „adoptivní rodiče“ z řad Vašich známých? ano

ne

14. Pokud ano, podařilo se Vám to?

ano

ne

15. Dostáváte od ADCH Praha dostatek informací o tom, jak projekt funguje a jak se vyvíjí?

ano

spíše ano

spíše ne

ne

nevím

16. Pokud byste chtěl(a) dostávat více informací o projektu, napište prosím, jaký typ informací Vám schází:

.....
.....
.....
.....

17. Podporujete i jiné charitativní či neziskové organizace?

ano

ne

18. Pokud ano, jaké to jsou:

.....
.....
.....

19. Myslíte si, že lidé u nás podporují charitu dostatečně?

ano

spíše ano

spíše ne

ne

nevím

20. Důvody, proč lidé podporují charitu, jsou různé. Předkládáme Vám několik druhů motivací. Prosím, posuďte, do jaké míry by některý z nich připadal v úvahu ve Vašem případě:

	ano	spíše ano	ani ano, ani ne	spíše ne	ne	nevím
a) Někdo byl k pomoci druhým od malička vychováván. Rodiče nebo blízcí mu vždy dávali příklad v tom, že druhým, kteří jsou v nouzi, se musí pomáhat.	1	2	3	4	5	☐
b) Pro někoho je příkladem v pomoci druhým některá z velkých osobností. (Pokud je to i Váš případ, uveďte prosím jméno osobnosti:)	1	2	3	4	5	☐
c) K pomoci druhým vede lidi náboženská víra.	1	2	3	4	5	☐
d) Někdy člověk zjistí, že mnozí z jeho známých pomáhají a buď na jejich popud nebo sám od sebe si uvědomí, že není důvod, aby se také nepřipojil.	1	2	3	4	5	☐
e) Když se člověku nevede špatně nebo má dokonce velké bohatství, má často pocit, že by bylo nespravedlivé nepodělit se s potřebnými.	1	2	3	4	5	☐
f) Člověk někdy ublíží druhému člověku, udělá něco špatného. Bez ohledu na to, o jak velkou věc jde, snaží se člověk pomáhat potřebným, aby tyto své poklesky vyvážil.	1	2	3	4	5	☐
g) V určitém momentě v životě může dojít ke zlomovému	1	2	3	4	5	☐

okamžiku (životní tragédie, setkání se světem postižených atd.). Tehdy si člověk uvědomí, jak důležitá je lidská solidarita s údělem ostatních.						
---	--	--	--	--	--	--

21. Kdybyste si měla dnes vybrat charitativní projekt, do kterého se zapojíte, byl by to projekt Adopce na dálku®?

- ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne
 nevím

22. Myslíte, že Vás účast v projektu Adopce na dálku® vede k tomu, abyste se díval(a) na svět očima chudých lidí třetího světa a abyste přemýšlel(a) o jejich problémech? Popř. vede toto Vaše přemýšlení ke změně některých Vašich postojů? Prosím přečtěte si následující výroky a zaškrtněte, který z nich nejlépe vystihuje Vaši situaci.

Myslím, že cílem pomoci není, aby se měnily mé postoje. Potřebným pomůže, když jim pomoc poskytnu; nepomůže jim, když budu chápat jejich problémy a vidět svět jejich očima.

Účast v projektu mě vede k tomu, abych se díval(a) na svět očima chudých lidí třetího světa a přemýšlel(a) o jejich problémech, ale myslím, že mě toto přemýšlení v mém praktickém životě zatím ještě moc neovlivnilo.

Účast v projektu Adopce na dálku® změnila moji schopnost dívat se na svět očima těch nejhudších. Změnil(a) jsem některé své postoje, což se projevuje i v mém každodenním životě.

O těchto věcech jsem nepřemýšlel(a). Člověk by měl být solidární a darovat co možná nejvíc a zároveň svěřit peníze odborníkům, profesionálům na rozvojovou pomoc, kteří jsou tu od toho, aby chápali problémy zemí třetího světa a uměli je řešit.

23. Nyní bychom se Vás rádi zeptali na Vaši komunikaci s „adoptovaným“ dítětem.

Dostáváte dopisy od dítěte (alespoň 2 dopisy ročně a roční zprávu o pokroku dítěte)?

ano ne nevím

24. Pokud ano, jste s touto korespondencí spokojen(a)?

ano spíše ano spíše ne ne

Uveďte prosím důvody Vaší spokojenosti:

.....
.....
.....

Uveďte prosím důvody Vaší nespokojenosti:

.....
.....
.....

25. Jak často píšete dítěti dopisy?

více než 2x ročně cca 2x ročně cca 1x ročně dopisy nepíšu

26. Prosím, vzpomeňte si, kdy jste dítěti naposled poslal(a) dopis:

.....

27. Pokud jste dopis nenapsal(a), který z následujících výroků vystihuje nejlépe Vaši situaci?

- nemám na napsání dopisu dost času
- neumím anglicky (v příp. Běloruska rusky)
- nemám o komunikaci s dítětem zájem; dopisování s dítětem neplánuji
- nevím, co dítěti psát; nevím si s napsáním dopisu rady
- jiný důvod; uveďte prosím

28. Podporoval(a) byste projekt i bez možnosti komunikace s dítětem?

- ano spíše ano nevím spíše ne ne

29. Necháváte si dopisy překládat v ADCH Praha? ano ne o této možnosti nevím

30. Pokud ano, jste s touto službou spokojen(a)?

- ano spíše ano nevím spíše ne ne

Pokud ne, prosím uveďte důvody nebo návrh na zlepšení této oblasti.....
.....
.....

31. Očekáváte, že budete s „Vaším“ dítětem udržovat kontakt i po „adopci“?

ano ne nevím

32. Myslíte, že je možné udržovat kontakt s dítětem i po adopci?

ano ne nevím

33. V prvním a posledním sloupci následující tabulky jsou uvedeny protikladné výroky.

Prosíme Vás o zaškrtnutí jednoho ze 7 čtverečků, které jsou mezi těmito výroky. Čím více se přikláníte k výroku vlevo, tím více vlevo bude Váš zaškrtnutý čtvereček; a naopak čím více se přikláníte k výroku vpravo, tím bude více vpravo.

	Nejsilnější souhlas	Střední souhlas	Slabý souhlas	ani ano ani ne	Slabý souhlas	Střední souhlas	Nejsilnější souhlas	
a) Zprávy od dítěte jsou živé a obsahově bohaté.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zprávy od dítěte jsou formální a obsahově chudé.
b) Prostřednictvím dopisů se mohu dozvědět řadu informací o kultuře, ve které dítě žije.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Dopisy nepřinášejí žádnou informaci o kultuře, ve které dítě žije.
c) „Mé“ dítě chápe podstatu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	„Mé“ dítě spíše nechápe podstatu

projektu Adopce na dálku [®] .								projektu Adopce na dálku [®] .
d) Mám pocit, že si dokážu představit prostředí a podmínky, ve kterých děti žijí.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mám pocit, že prostředí a podmínkám, v kterém děti žijí, nerozumím.
f) Dopisy od dítěte jsou jednou z forem kontroly toho, že jsou finanční prostředky využívány v projektu řádně.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Dopisy od dítěte nesouvisí s řádným využíváním finančních prostředků v projektu.
g) Z toho, co děti píšou je vidět, že píšou dopisy rády.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Děti píšou dopisy z povinnosti.
h) Děti rády dopisy od „rodičů“ dostávají.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Dětem jsou dopisy od „rodičů“ lhostejné.
i) Komunikace s dítětem je pro projekt Adopce na dálku [®] klíčová; bez ní projekt nemá smysl.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Projekt by mohl existovat i bez písemné komunikace mezi dítětem a „rodičem“.

34. Nyní bychom se rádi zaměřili na Váš kontakt s ADCH Praha. Jak často jste v kontaktu s ADCH Praha?

	téměř každý měsíc	cca čtvrtletně	cca 1x ročně	nikdy, zatím nebylo potřeba	o této možnosti nevím
osobní návštěva	1	2	3	4	5

telefon	1	2	3	4	5
e-mail	1	2	3	4	5
písemná poštovní korespondence	1	2	3	4	5
pokladna projektu	1	2	3	4	5

35. Někteří „adoptivní“ rodiče navrhuji, aby ADCH Praha v rámci úspory nákladů komunikovala s „rodiči“ e-mailem namísto poštovní korespondence. Uvítal(a) byste tento návrh?

ano spíše ano spíše ne ne, k e-mailu nemám přístup

ne, i když k e-mailu přístup mám

36. Jak často navštěvujete webové stránky projektu?

několikrát týdně několikrát měsíčně několikrát ročně

nikdy, ačkoli přístup k internetu mám nikdy; přístup k internetu nemám

37. Přečetl(a) jste brožurku projektu Adopce na dálku®?

ano a stále se k ní vracím ano částečně

brožurku mám, ale ještě jsem ji nečetl(a) ne, brožurku jsem nedostal(a)

38. Čtete pravidelně elektronický Bulletin projektu Adopce na dálku®?

ano ne zřídka

Pokud ne, chtěl(a) byste ho odebrat? ano ne

39. Navštívila jste někdy setkání, akce, besedy pořádané ADCH? ano ne

40. Pokud ne, měl(a) byste zájem je navštívit? ano spíše ano spíše ne ne

41. Obracel(a) jste se někdy na projekt Adopce na dálku[®] se stížností?

ano, a to opakovaně ano ne

42. Co bylo důvodem stížnosti?

.....
.....
.....
.....

43. Byl(a) jste spokojena se způsobem, jakým byla Vaše stížnost vyřízena?

ano spíše ano spíše ne ne

44. Pokud jste spokojen(a) nebyl(a), co Vám nejvíce vadilo?

.....
.....

.....
.....

45. Pokud jste nikdy stížnost nepodával(a), byl(a) jste někdy s projektem nespokojen(á) natolik, že jste uvažoval(a) obrátit se na projekt se stížností, ale nakonec jste to neudělal(a)?

ano ne

46. Pokud ano, co bylo důvodem a proč jste nakonec stížnost nepodal(a)?

.....
.....
.....
.....

47. Rádi bychom, abyste ohodnotil(a) jednotlivé oblasti projektu. Neostýchejte se být kritická/ý a vyjádřit upřímně a otevřeně míru své spokojenosti. Do jaké míry jste spokojen(a) s následujícími oblastmi:

	Spokojenost:					nedokážu posoudit
	největší → střední → nejmenší					
a) důvěryhodnost projektu	1	2	3	4	5	☐
b) transparentnost využití peněz od „rodičů“	1	2	3	4	5	☐
c) vstřícnost pracovníků při osobním styku	1	2	3	4	5	☐

d) vstřícnost pracovníků při telefonním styku	1	2	3	4	5	☐
e) vybavenost pracovníků informacemi	1	2	3	4	5	☐
f) úroveň písemné korespondence s projektem	1	2	3	4	5	☐
g) včasnost písemných odpovědí	1	2	3	4	5	☐
h) dodržování smluvených podmínek (dopisy od dítěte atd.)	1	2	3	4	5	☐
i) úroveň propagačních materiálů (letáků, apod.)	1	2	3	4	5	☐
j) úroveň internetových stránek	1	2	3	4	5	☐
Přejete si ohodnotit některé další oblasti?						
k)	1	2	3	4	5	☐
l)	1	2	3	4	5	☐

48. Jaké celkové hodnocení byste projektu Adopce na dálku® udělil(a)?

(hodnocení jako ve škole od 1 do 5)

1

2

3

4

5

49. Jak zasáhla výše ročního příspěvku na „adoptované“ dítě do Vašeho rodinného, osobního či firemního rozpočtu?

vydání ve svém rozpočtu téměř nepocítuji

kvůli „adopci“ musím trochu šetřit

kvůli „adopci“ se musím hodně uskromnit

50. Myslíte, že máte dobře placené zaměstnání/ dobrý příjem?

ano

spíše ano

ani ano, ani ne

spíše ne

ne

51. Současným trendem rozvojové pomoci je podpora celých komunit (vesnic, škol atd.) namísto jednotlivců, které jsou součástí těchto komunit (konkrétního dítěte, rodiny). Souhlasil(a) byste s tím, aby v rámci Adopce na dálku[®] byly ve větší míře podporovány komunity?

ano

spíše ano

spíše ne

ne

nevím

52. Bez ohledu na současný stav, jaké procento z příspěvků „adoptivních“ rodičů by mělo podle Vás být využito na podporu komunit?

0%

do 5%

6-10%

11-20%

20-50%

více než

50%

rozhodnutí bych nechal(a) na ADCH Praha

53. Organizace v zahraničí a některé organizace v naší zemi využívají na zajištění provozu projektu často kolem 20% z přijatých darů. Kolika procentní zvýšení ze současných 8%, které využívá projekt Adopce na dálku[®], byste toleroval(a)?

zvýšení o 1 až 4 % zvýšení o 5 až 8 % zvýšení o 9 až 12 % zvýšení o 12 až 16 %

procento na provoz projektu bych zásadně nezvyšoval(a)

rozhodnutí bych nechal(a) na ADCH Praha

54. Pokračujme v uvažování o procentu využívaném na zajištění provozu projektu. Uveďte prosím, zda považujete u následujících položek zvýšení tohoto procenta za potřebné a smysluplné.

	ano	spíše ano	ani ano ani ne	spíše ne	ne	rozhodnutí nechám na Charitě
a) větší propagace projektu v médiích (reklama, propagační materiály atd.)	1	2	3	4	5	☐
b) pořádání pravidelných setkání „rodičů“	1	2	3	4	5	☐
c) zaměstnání překladatelů pro překlad dopisů od dětí a pro děti	1	2	3	4	5	☐
d) profesionalizace zaměstnanců projektu (vyšší kvalifikace, školení, vyšší motivace většími výdělky atd.)	1	2	3	4	5	☐

e) zvětšení kontroly nad využíváním darů v zahraničí (častější kontrolní cesty, více zaměstnanců, kteří by se této otázce věnovali)	1	2	3	4	5	☐
f) zaměstnávat českého koordinátora v cílových zemích	1	2	3	4	5	☐
g) vydávání pravidelného magazínu projektu Adopce na dálku® a jeho distribuce „rodičům“	1	2	3	4	5	☐

Na závěr Vás požádáme o vyplnění základních údajů o Vaší osobě pro účely statistického zpracování:

Pohlaví

žena

56 – 65 let

muž

66 a více let

Vzdělání

ZŠ

SŠ

vyučen(a) VŠ

Věk

do 25 let

36 – 45 let

26 - 35 let

46 – 55 let

Vyznání

bez vyznání

protestantské

katolické

jiné vyznání

Ekonomická aktivita

zaměstnan(a)

soukromý/á podnikatel(ka)

nezaměstnaný/á

student(ka)

důchodce/kyně

žena v domácnosti

Velikost místa bydliště

do 500 obyvatel

500 - 1999

2 000 - 4 999

5 000 - 19 999

20 000 – 99 999

100 000 a více

Praha a okolí

Číslo dotazníku: 25 (určeno pro kontrolu návratnosti dotazníku)

DĚKUJEME VÁM ZA VAŠI SPOLUPRÁCI. Chcete-li nám sdělit jakékoli další připomínky, nápady, poznámky, výhrady či kritiku týkající se projektu, využijte prosím volný prostor nebo přiložte k dotazníku další list. S několika „adoptivními“ rodiči, kteří dotazník vyplnili, bychom se rádi telefonicky spojili. V případě, že byste chtěli Vaše připomínky k dotazníku diskutovat osobně, volejte prosím na tel. 224 246 519 (linka 29) - sl. Jarmila Kabátová.

S poděkováním a přáním všeho nejlepšího do nového roku,

Jarmila Kabátová – vedoucí projektu

Prostor pro Vaše připomínky a poznámky: